

KARÁCSONYRA A GYERMEKEKNEK

legszebb és leghasznosabb ajándék a könyv.

Sebők Zsigmond ifjúsági könyvei

DÖRMÖGŐ DÖMÖTÖR UTAZÁSA

HEGYEN, VÖLGYÖN, MEG A NAGY LÁDÁVAL

Képekkel

Ára kötve 7 K

DÖRMÖGŐ DÖMÖTÖR UTAZÁSAI

(Első kötet)

Képekkel

Ára kötve 7 K

Dörmögő Dömötör, a gyermekek kedves dörmögője utazgat ezekben a könyvekben mindenfelé az országban, a legváltozatosabb és legmulatságosabb kalandok között. Ezek a legvidámabb magyar gyermekkönyvek.

DÖRMÖGŐ DÖMÖTÖR ÚJABB UTAZÁSAI

HÁBORÚBAN ÉS BÉKÉBEN

Képekkel

Ára kötve 7 K

A híres dörmögő új utazásai Zebulonnal, Dorkával, Hörpentő bátyával és harcai az angol labdarúgókkal és egyéb ravasz népséggel, valamint lakodalma.

CSUTORA JANCSI KALANDJAI SZÁRAZON ÉS VIZEN

Sok képpel

Ára kötve 5 K

Mulatságos históriák tárháza e könyv.

KUJON ÉS KAJÁN ÉS EGYÉB BOHÓSÁGOK

Sok képpel

Ára kötve 5 K

Kacagató, vidám, kedves bohóságok, mulattató tréfák és egyéb gyermek vidámságokat tartalmaz e könyv.

A LEGSZEBB MESÉK

A világ minden népének mesekincséből. Harminc színes művészi képmelléklettel.

Ára kötve 15 K

Benedek Elek ifjúsági könyvei

VIRÁGOSKERT

Versék és történetek 6-12 éves gyermekeknek.

Sok képpel

Ára kötve 5 K

NAGYAPÓ MESÉL ÉVIKÉNEK

Vers, mesék 6-12 éves gyermekek számára.

Sok képpel

Ára kötve 5 K

SZIGETI VESZEDELEM

Történeti elbeszélés az ifjúság számára.

Képekkel

Ára kötve 5 K

SZÉKELY MESEMONDÓ

Mühlbeck Károly rajzaival Ára kötve 3 K 50 fill.

HONSZERZŐ ÁRPÁD

Elbeszélés a honfoglalás idejéből.

Mühlbeck Károly rajzaival

Ára kötve 8 K

TOLDI MIKLÓS

Arany Toldi trilogiája nyomán az ifjúság számára.

Mühlbeck Károly rajzaival

Ára kötve 8 K

Rákosi Viktor ifjúsági könyvei

KISBÜRGÖZDTŐL VATERLÓIG

Regény Napoleon idejéből

Bér Dezső rajzaival

Ára kötve 6 K

OGLAN BÉG KINCSE

Regény a török hódoltság idejéből.

Moldván Béla rajzaival

Ára kötve 5 K 20 fill.

KEXHOLMI MÁRIA

Történeti regény az ifjúság számára.

Mühlbeck Károly rajzaival

Ára kötve 4 K 80 fill.

A BÉCSI DIÁKOK

Regény az 1848-iki bécsi forradalom idejéből.

Moldván Béla rajzaival

Ára kötve 5 K 60 fill.

EGY TUTAJ TÖRTÉNETE

Ifjúsági regény.

Gergely Imre rajzaival

Ára kötve 4 K 20 fill.

A CSÁSZÁROK SIRJAI

Történeti regény az ifjúság számára.

Linek Lajos rajzaival

Ára kötve 4 K 80 fill.

Megrendelhetők:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) R.-T.-nál
Budapest, VI., Andrássy-út 21. és minden hazai könyvkereskedésben.

50. SZ. 1914. (61. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, DECEMBER 13.

Szerkesztési iroda: IV. Vármeze-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A 'Világkrónika'-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldíj is csatolandó.

MAGYAR CSENDŐR A BELGRÁDI KIRÁLYI TRÓN LÉPOSÓJÁN ÜLDÖGÉL. — Pásztor Árpád felvétele.

Történet az életről, a halálról, a szerelemről és a háborúról.

IRTA LAKATOS LÁSZLÓ.

(Folytatás.)

Az Anasztázia-kertből (utoljára ott találkoztak Gribojedevnek, a költőnek szobra előtt; emlékeznék úgy-e?) jött Konstantinovic Levin. Szemben jött a népekkel és belesodródott a tömegbe, a mely nem ösmerte fel a kurlandi herceget, a Ruriki ház egyetlen fisarját, a kit nem a katonák mesterségére neveltek. És ment velük, mint a békés madár, a kit riadt, kergült darvak röpte ragad magával. Kitérhetett volna közülök, könyökével utat vágathatott volna testének, a mely e forró, gomolygó embertömegben szenvedett és még sem tudta ezt. Érezte: nem lehet. Magával rántja őt az ár és egy pillanattal úgy érezte, minden csak miatta van, érte történik, az ő megcsúfoltatásáért. És míg karja egy erős henteslegényhez ért, észbe ötlött: katonáknak hiszen ő is, a legnagyobb császár még az év elején a sárga kúrraszírosok ezredesévé nevezte ki.

Vajjon kívánják majd, hogy menjen ő is ezekkel? Igen, itt nem lehet nem indulni. És emberek fog vezetni, lelketlenül a halálba fogja vezetni őket, mert hiszen nem tud a vezetéshez, nem ért hozzá, nem is tanulta azt, csak épen olyan helyre született és oda is helyezték, a hol vezetni kell. A tömeg most Angliát élte. Egy duzzadt szájú, szemölcsös képű megjegyezte:

— Anglia az messze van... Amerikában és ott is az igazhitű császár parancsol.

Az egyik utcafordulón lámpavasra kötve egy diaksapkás fiatal ember várta a tömeget. Halott arca kék volt és eltorzult kékén a szem a felső kintől még lefelé fordítva. A halott szemé felé szokott fordulni és az akasztott forradalmár szemé fehérje nagy volt és izzószerű mint egy rossz végzet. Két szünet a csizmáját húzta le és a holttest mezítlábasan, meggyalázva a szenvedésével köszöntötte a tömeget. Konstantinovic Levin megdöbben, ajka fehér lett, mint amannak a szeme fehérje és jobb kezével kabátja alatt a balkeze tenyerén vetett keresztet. Részeg rabszolgái között a császári herceg nem merte a halott forradalmárt nyíltan köszönteni.

És a saját gondolatainál volt megint. Még polgári ruhában van — a herceg megtapogatta magát — gyengéd testét még nem kinozta a sárga formaruha (rajta a régi vért elkorcsosult utánzata). Hát el kell menni neki is. Ezekkel, igen, ezekkel. Testvérei hiszen ezek, a rabszolgái és a testvérei. És meg fog halni, igen ez bizonyos. Most minden egyszerre történik vele és a halálnak is most lehet nagyon sürgetős ő. De ez jó. Az életben már minden érte őt, a mi lehet és sokat nem azt így. Egy nagy fájdalom... igen... de azt sem hagyja itt, elviszi magával. A fájdalom apródjaként kíséri el a másvilágra és Konstantinovic Levin hisz az örökkévalóságban. Nem vétkezett sokkal többet, mint emberfiának szabad, a halál — gyorsan jöjjön oh! — nem lesz nagyon nehéz neki.

Szomorú örömet érzett és szeme megadásban gyúlt ki.

— Eljen a háború! Eljen a halál! — kiáltottak.

Most nagyon reszketett és a milliók füledtségében fázott. Ime, hát ezek is? Ők is a halált kívánják, vele együtt. És ezekkel haljon meg, velük együtt. Hiszen ő mást érdemelt, külön, szép, nagy halált. Neki joga van ahhoz, ő különben élt és nagyobbban szenvedett, mint ezek itt együttvéve mind. Kiért hal meg, ha ezekkel véss el együtt és rettentős lesz, holtan közéjük bukni, halálával más halálók közt elmerülni és mit adhat akkor neki, ha még azt sem, hogy külön hal meg érte, egyedül. Azt hitte, hogy egy világ súlyed el az ő halálával

és ime ő merül el egy haldokló világba. Milyen kicsi is az ember, Uristen és hová lesz a nagy szép áldozati virág, egyedülvaló, bánatos halála, a melyet a hir illatján akart eljuttatni hozzá. Külön megásott sirja sem lesz talán, mint amazoknak Isten kertjében, a hol utoljára... Most a tömeg megállt.

— Eljen! — kiáltották — Eljen Franciaország!

A nagy boulevardon voltak, a fehér barokk-palota, a szövetséges köztársaság nagykövetségének háza előtt. Az erkélyen — balra tőle a két ablak, a drága, ösmert két ablak — a fekete szakállas állt, a ki (de ki tudja ezt?) csak napok előtt térdelt sirva egy asszony előtt.

— Eljen Franciaország! — üvöltöttek.

— Eljen Podólia! — válaszolt vékony, a néphez nem szokott hangon gróf Turennes-Lacour René és az erkély parkánya fölött hajladozva hazug mozdulattal színes kendőt lobogtatott a nép felé.

Ezért volt hát minden, ezért kellett hát ott maradnia neki, a férfi mellett, a kinek nevét hordja. Gőz és rikácsolás, rossz emberi testek melege és néhány ittas színes vászondarab, ez hát a világhír.

— Eljen Franciaország!

Kalapok és kendők repültek a magasba.

— Eljen Franciaország! — és egy zubbonyos ember, a kinek vörös kendő volt a nyaka köré esavarrva, izgatott, haragos hadonászással leütötte a kurlandi herceg fejéről a kalapot.

— Eljen Franciaország! Hát nem hallja! — rivalt a hercegre parancsolón, mint egy mámoros törzsfőnök.

XX.

BÚCSÚ MINDENTŐL ÉS MINDENKITŐL.

Palotájában, az Északi Udvarban, nagy tornyos ágyban feküdt a kurlandi herceg, Konstantinovic Levin, a ki másnap volt a vérmézőre indulandó. Feje mellé két oldalt gyertyát gyújtott, mellére feszületet helyeztet, a kezét is összekulcsolta, a szemét is lehunyta szépen, az arca meg egészen olyan volt, mint a halotté, sárga színű és távoli, tört fényű. Háborúba indult a herceg és vállalta, hogy találkozni fog a halállal, a melyet már hetek óta hevesen óhajtott. Ünnepként áhította a halált, halálát, a melyet nagy áldozati ajándékként akart átnyújtani Valakinek, vagy nem is Annak, magának talán csak. Am a háborús mozgósítás előestéjén, népek mámoros tüntetése, egy egész nemzedék füledt agóniája közben megérezte a háborús halál ízét és megrettent tőle. Nem akart árokba hullani, avar alatt elfoszlani. Emberei gögben magános sir örök lakását kívánta és balszámot, a mely elmulasztott évezredek halálában is örökre megőrizné. És ha már el nem kerülheti a mindenki csúf és borzalmas halálát, magának akart előbb haldokolni, otthon és szépen, áhítat csendjében összegyűjtve lelkét. Gondolta: ez, ez a néhány órai pihenés, a gyertyák, a feszület, sárga halálós rózsák és a végső magabasszállás, egy utolsó imádság, ez lesz az ő igazi halála, ez fog számitani Isten előtt és ha felkél, nem imádkozik többé és az életét nem számitja életnek, a mi vele történik, nem vele történik és ha tört esontjai ismeretlen röögök alá is kerülne, elrepülő lelke, a melyet ma este óta nem is hord igazán magában, úgy fogja tudni, úgy fogja érezni, hogy odalent pihen a litinovi nagy székesegyházban, híves boltozatos kriptában, ősei a régi Rurikok között, a kik közé most oly szorongó vágygyal vágyakozott.

Ágyába feküdt, ugyanabba, a melyben har-

mincz év előtt megszületett. (Harmincz év sok idő, mégis mi az az évezredekhez képest, a halál setét és elmulthatatlan millenniumaihoz képest, a mit a háború most annyi és annyi emberfirre oszt. Am mégis, a harmincz esztendőben volt néhány hét...) És mielőtt ágyba tért volna, hogy ott jelben meghaljon, (lélekből végleg, ha testben még nem is,) végigjárta palotáját, az Északi Udvart. Két szolga gyertyával világította előtte az utat és úgy járta be a termeket és a pinczét, a folyosókat, az esti kertet és a padlást is, a hol hideg téli éjszakákon pánatos ládák sarkos élén tört meg a sivalkodó szél hideg fodra. És elbúcsuzott a butoroktól, az ablakoktól, a szőnyegektől, az aranytől és az ezüsttől, a kristályos és a színes üvegektől, a taláktól és a serlegektől, drága könyveitől és a zászlóktól is, a melyeket ősei hódítottak egykoron törököktől, tatártól, lengyeltől. És szeretett volna elbúcsúzni a multjától is, levelektől, szalagoktól, kendőktől, csipkéktől és arcképektől, a melyeket rossz, gazdag és boldogtalan ifjúságában a szerelem, a vágy és a teljesülés, a környék és a sóhajok óráin tett el, mint akkor hitte, örök időkre. Am mindezt feláldozta már egykoron, akkor, a mikor még csak egyszer látta Őt, Neki áldozta és az ő dolgait nem merte most megérinteni sem kézzel, sem szemmel. A vastára, a hol egykoron illatos parázs közben tette füsttét mindazt, a mire azt hitte — nem akar majd többé emlékezni, most a két könyvét helyezte, a verseket az Észak Gyöngyeit és viszontagságos drámái költeményét a Keresztelőt. Hamuvá égette őket és sok fájdalommal, még több aláztos megadásal gondolt arra, hogy mint költő nem lesz halhatatlan... Megindultsággal — magamagát szánva és a világot is, a mely szegényebb lesz, ha ő eltávozik — búcsúzott minden zuglyától e háznak, a hol fölnevelkedett. És halálára készülvén, Konstantinovic Levin megöregedettnek érezte magát, szeretett mindent, a mi régi és képes volt egész életét néhány perc összesűrítésében átélni. A tavasztól búcsúzott e perczben, sok tavasztól, láthatatlan felhőktől és a virágok színétől, illatától és nevétől, az éjszakától is, a melyet annyira szeretett mindig. És mielőtt ágyba tért volna, hogy ott eleven halottként terüljön el, áhítattal szemlélte az ágyasháza falára feszített nagy képet. «Halottak órája» — ez volt neve a képnek, e szép és borzongató színekpezelemnek, a nagy magyar festőtől, Zichy Mihálytól valónak. E halhatatlan művés a podóliai császárok udvarában élt mindvégig és András, a császár, most hadat üzent Zichy Mihály hazájának, szép Magyarországnak is. Keserves ez...

Ágyban elterülve, a halottak ékességeivel felékesítve, a herceg gondolkodott pedig. Konstantinovic Levin egész életében gondolkodott és mi mást tehetett volna ez órában, a melyet egy csúf és rettegett haláltól akart szépségben megmenteni magának. Az édes szüleire gondolt és érzelmek megindult szívágásával a hígára Konstantinova Máriára, a ki a messi Görög Tengerek partján a háborúba indulóért imádkozik most egészen bizonyosan. Milyen nagyon szép volt Konstantinova Mária, milyen nagyon nemes, milyen gyönyörű szent. «Mégis őt szerettem legjobban az életben, ő volt hozzám legközelebb és mily gonosz a halál, hogy tőle rabol el, hogy őt stjítja ily nagyon.» Konstantinovic Jánosra is gondolt, szegény fivérére, a ladomiri hercegre, a ki mindannyiukat megélt. És most jóleső érzés fogta el őt. Utána megy ifjabbik fivérének és már nem lesz adósa neki az évek ama számával, a melylyel többet élt, mint ő. Vagy megsem? A halál ezer esz-

Krausz Adolf altábornagy, a Timok-hadosztály megeismisítője, a király a Lipót-rend hadi-ékítményes keresztjével tüntetett ki.

tendeje sem méri fel az életnek egyetlen óráját és tartozni fog neki mindig, mindig. «Az orenburgi herceget Arzenovic Pált, tegnap temették. Oh furcsa, oh szent agastyán! Mégis beváltotta hát szavát és teljesült a jövődöbe látása is. Meghalt és mire meghalt, a népek háborúba jutottak egymással. A lánya Pavlovna Anna, ő még Rómában él és Konstantinovic Levin gyakran bántotta meg Pavlovna Annát. Mi lesz Pavlovna Annával, élete szép kinjával... és mily sokszor volt nőkhöz rossz... Oh mily igazságtalan volt gyakran...

Nagy fekete márvány óra a tizenkettőt hirdette a sötétbe. Az ajtó felnylik. Tömjén illat. Két diakon mögött halad a jelizaveti püspök. A szobába lépnek és a szent pap letérdel a füle aranyos ikonostáza előtt. Keresztet vet és szentelt vizet juttat a herceg homlokára. A kurlandi herceg kéréste ide őt, a püspököt és a császári ház engedelmes szent férja Konstantinovic Levin föl hajolván, mint halott ember fölött, úgy imádkozik fölötte.

XXI.

EGY TÁBORNOK VÉGSŐ AKARATA.

Nagy nehéz vonatok sok katonát vittek a határoka és a nép részeg haragjában lebontotta a német nagykövetség palotáját, a melyet a nevezetes Behrens épített. A táviróhuzalok kitűzéseként a sok titkos szótól, a melyeket éjszaka és nappal vittek fővárosból fővárosba és a keresztmások zászlókat ajándékoztak a diákoknak, a kik önkéntes légiközből indultak a nagy verkedésbe. Szláv katonák az Evangéliumot helyezték a töltényfűtőjükbe; a francia eredetű német nagykövet, hugenották kemény és ruganyos ivadéka, Fontanes gróf, (olyan volt ez a férfiú, mint egy előkelő hajlékony tölgyfa) elutazása előtt a Wacht am Rheint dűdölte a pályaudvaron és az idegen ellenséges fővárosban mondván a nemzeti himnusz szavait, önmagának állt vigyázz állásba; egy nagyon nagy magyar úr — a dunai országok nagykövete — palotájának ablakából kihajolva hazájából kis pénzt szórt a gyalázkodó tüntetők közé és a gróf nyitott hintón, őseinek feszes, bogláros magyar remek ruhájában hagyta el a várost; Julie sokat sirt ezekben a napokban.

És eltűnt a nyár szerelmes illata is. A nagy folyó fölött, a mely a várost ketté választotta és a melybe pogány kardtól Szent Boleszláv vére csurgott egykoron, e nagy folyó fölött sem a szerelem dalolt most, füledt éjszakákon úgy érzett ez a víz, olyanakk, mint pestises betegek egy kórháza. Szennyes dalokkal mocskolódtak be a ligetek, az utcák szenvedtek a forróságától, milyen beteg lett hirtelen a nyár ebben a birodalomban, a melyhez a tél illett csak.

Solkiev, a tengerészeti miniszter kék, matröz

ujjat hordott és a püspökönél megcsinálta, hogy hirtelen válasszák el a feleségétől, a kit gyáván elűnt, Alexandrovics Mihály herceg, a veresszakállú, O. F. «Úszó Pokol» nevű hajójára (az admirális hajóra) költözvén, magához vette az összes vízi haderők parancsnokságát. Landsknecht, a német tartományokból való fiatal báró, tartalékos tiszti egyenruhát öltött és kedves czukrászdánkban a kék szalónban már nappali fény mellett lett mámoros az italoktól, a melyek keveréséhez a történelem szárnyrebbeneskor is olyan mesterien értett, Loris Melikov, az örökös tárnokmester, a hadbavonuló császári hercegeket gyámolta, hideg és megfizetett, ám nagyon kötelességösmerő apaként, Litinov egész nap a szent színódust győrtörte, hogy irasson népies és hazafias iratkákat, a melyekkel a nihilistákat és a lengyeleket lehetné teríteni, említésre sem méltó ösmérésünk Catherine romlott szívének egygyűi tudása szerint pamukból meleg sikkákat kötött a katonák számára, (ne fázzanak, ha megérkezik a hó, a tél nagy, de háborúban kegyetlen ajándéka.)

Podolski, öreg tábornokunk, pedig egyik délután kocsiába ült és a Nagy Péter-utczába hajtatott. A tábornok — ösmerek hiszen — becsületes ember volt. Másnap kellett volna a harczerre utaznia — háborúba először, a kénytelen béke télen évtizedei után — és mig a fogat a maga verte könnyű szelben őt vitte, fehér szakála gyakran úgy reszketett, mint egy hárfa. A szárazföldi összes katonák főparancsnokánál, az eriváni hercegnél, (a birodalom legtisztelendő marsalljánál) volt tegnap és mint a megdicséret jó diák úgy fel volt indulva, a mikor megtudta, hogy ő lesz a novgorodi (XIX-ik) hadtest seregevezére. Negyven évig élt békében és végül is a császári kerek intendánsa lett. Az öreg katona váratlan sorsként fogadta most a fiatal háborút. Egészen ifjú korában St-Cyrben nevelkedett. A régi francia katonai akadémián, (a XIV. Lajos hadapródjainak egykori iskolapadjain ült) és nemes életének otthoni porhadt éveiben úgy tartotta magától távol Franciaországot, (a nagyon imádozott), mint egy álmod, a melyre ő mulhatlan. Most Franciaországgal együtt indulhat táborba, egyszerre teljesült minden álma és boldog volt és mégis aggodalmasan reszkető. Megérkezett hát végre élete nagy ajándéka, de ez a vér leszen és ő már túl van a hatvanon. Kocsija a Nagy Péter utca 4-ik számú háza előtt állt meg, a hol Gorodov, a híres közjegyző lakott. És a tábornok a kapuba befordulván olyan tévován lépett, mint a tizenhárom éves leány, ha álma és szerelme felé megy, a ki lovassági tiszt természetesen.

A jogi tudományok mestere — Gorodov, a közjegyző — parókat hordott, a melynek olyan volt a színe, mint az aszaboré. Sós sütemény-nyel és égetett pálinkával kínálta meg vendégét és egy nagy foszlott bőrsuhájú karosszékre ültette, a melyet azért tartott irodájában a gazdag mester, hogy ügyfelei takarékos és megbízható embernek higgyék, mert lakásának belső szobái, óvatosan rejtett belső szobái, dúsak voltak, mint egy nagyélti hölgyé. Kabátja ujján fekete vászon védőt hordott Gorodov. Alázatosan fogadta el a tábornok kezét:

— A haza... a háború... üdvözlöm kegyelmességedet... tudom a novgorodi hadtest... mindenki erről beszél... tisztelettel üdvözlöm kegyelmességedet... a mig ilyen vezéreink vannak, nem is féltém én a mi nagy hazánkat... üdvözlöm kegyelmességedet.

Kocszintottak és a közjegyző úgy értette pálinkás pohárkáját a tábornokéhoz, mint koldus kéré kezét az ajándékozó úréhoz.

— Végrendeletem óhajtok csinálni közjegyző úr. Ezért jöttem.

— Oh igen... Az urak most mind... és engem tisztelnek meg... az eriváni herceg ő kegyelmes főmagassága is... a hadügyminiszter úr... a többi tábornok urak ő kegyelmességei... mindenki engem tisztel meg szegény embert... szinte restelem már és méltóztatik tudni, hogy a törvényes díjak... szinte alig merem elfogadni... hiszem, hogy a Vörös Keresztnek fogom küldeni szeretetben... De helyes, nagyon helyes... nem azért

Mackensen tábornok a kitudói, lodzi és lowiesi győző, a német 9-ik hadsereg parancsnoka, a kit Vilmos császár a 'pour le mérite' érdemrenddel tüntetett ki.

mondom, mert Engem, szegény szolgáljukat tisztelnek meg vele, szép és vallásos, hogy a kegyelmes nagy urak, mielőtt elindulnak a házáért, azokra is gondolnak, a kiket itthon hagyják... Igaz keresztény ember nem is mehet másként a háborúba... el se tudna talán indulni... jó lélekkel nem is harcolhatna... és üdvözlöm kegyelmességedet a jó lelkeért.

Podolski — mintha oda sem hallgatott volna — kemény hangon oktatta a mestert.

— Végső akaratom, a mit most fogok tollba mondani, a legszigorúbb titok marad. És maga írja kérem, egyedül, írniok nélkül. Így kérem.

— Kegyelemmed meg lehet győződve... Még beszélt a fukar mester, de (ezer izleti dolga volt a haza e nagy napján) kezében lúdtollal már fehér árkus előtt ült és szemét rásegezte a papírosra, a mely — betákkal teleiratván — egyik nemzedék akaratját fogja halálon túl a másikkal hirdetni. És Gorodov szösz szerint ezeket írta a tábornok akaratja és szava szerint:

Istennek és az Úr Jézusnak üdvében!

Alulírott Podolski Ivanovic Vladimir, a ki születtem hatvanhat esztendővel ezelőtt az én nagy hazámnak szép fővárosában Litinovában és a ki St-Cyrben a franciaországi nemes hadiskolában tanultam a katonaságot, családtalan magányos életnek szállatján Isten kifürkészhetetlen rendelkezése és felségs és legkegyelmesebb uram, András podóliai fejedelem, a legnagyobb császár akaratából, hadba vonulván, bűnös-lelkemet Isten és az Ő fia, a Jézus Krisztus kegyelmébe ajánlván, ép tettel és egészséges akarattal akként rendelkezem, hogy halálom után mindennemű földi ingó és ingatlan vagyonom, tulajdonom és birtokom teljes egészében

a nemes és szövetséges Franciaország helybéli nagykövete gróf Turennes Lacour René gróf úr ő kegyelmessége nejeire Montspan d'Angoulême Julie grófnő ő kegyelmességére szálljon.

Az Isten segítsen meg mindannyiunkat és az ember kegyelmezszen meg az embernek.

Kelt, Litinovában...

Podolski Ivanovic Vladimir, podóliai tábornok, a legnagyobb császár kertjeinek intendánsa és a novgorodi (XIX-ik) hadtest vezére, m. p.

Átolvasták, porzóval felszarították, vasszekrény mély ölebe becsukták az irást, a melyet még kék és barna bélyegekkal tarkítottak. Ezüst és papírpénzeket — a mester díját — helyezt meg az asztalra, asztán könnyebb kelleivel a lépcsőn lefelé Podolski, öreg tábornokunk. (Végső következik.)

1. Kiradják a kórház berendezését. — 2. A foglyok fűrészpont szállítanak az építkezéshez. — 3. Doni-kozák, a ki mint építészvezető dolgozik. — 4. Az épület alapját ássák. — 5. Foglyok szakácsok. — 6. Foglyok ebéde a szabadban.

OROSZ FOGLYOK MAGYARORSZÁGON EGY MEGFIGYELŐ KÓRHÁZ ÉPÍTÉSÉNél. — Balogh Radolf felvételei.

Fedett lövészárók bejárata. Előtte őrség.

Földalatti lakás faágakból építve.

Tiszti lakás ajtaja.

Egy földalatti lakás belseje.

Földalatti lakás, melyből fegyverek vannak kidugva.

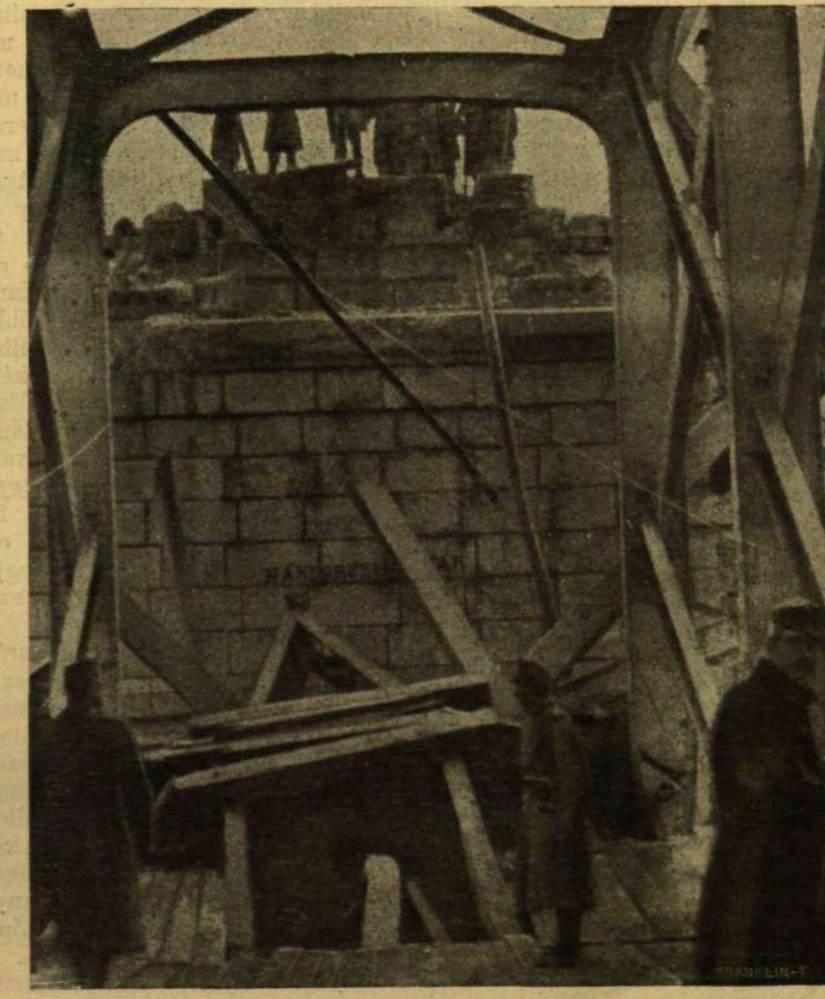

Lövészárók téglákkal kirakva.

KATONÁK ÉLETE A FÖLD ALATT.

A SZERBEK ÁLTAL FELROBBANTOTT BELGRÁDI RÉSZ.

A BELGRÁDI HÍDFŐ «NÁNDORFEHÉRVÁR» FELIRÁSSAL,

A MEGRONGÁLT ZIMONYI SZÁVA-HÍD. — Pásztor Árpád felvételei.

NÁNDORFEJÉRVÁRRÓL

Mikor néhány nap előtt világra röpött az a hír, hogy Belgrád a miénk, ismét a miénk, az esemény történeti jelentőségének érzése hatotta át mindenkit: barátot, ellenséget egyaránt. Megdobbant minden magyar szív. Nem kérte sokat a tény katonai vagy politikai jelentőségét: a magyar dicsőségnek, a magyar nagyság visszatérésének egy visszatérő hulláma töltötte el esordultig. A Dunába, melyet költők hazánk könnyének nevezett, annyi bánat után, örömkönnök is perogtek.

Ennek a hatalmas, bár sokaknál öntudatlan érzelmnek igazi alapjairól óhajtanék néhány szóval beszámolni.

Belgrád vára egy 125 méternyi előfokon fekszik, közel a Száva torkolatához. Helyzete, mint Laudon tábornok mondta, várak praedestinálta. Európa egyik legfontosabb átjárója őrhelyének. A Duna és a nem messze belé torkolló Tisza a magyar alföldre és attól északnyugatra és keletre vezetnek, a Száva nyugatnak, a szintén közeles Morava völgye délnek Szaloniki felé és délkeletre Szófián át Konstantinápolynak visz. Ez a jelentősége érvényesült már a rómaiak idejében is, de még erősebben azon időtől fogva, mióta a magyar itt országot szervezett és államot alkotott. Addig pusztaság, barbárság választotta el a római világot Európa középső és északkeleti részétől, most Magyarországon át, mindenfelé megnyílhatott a közlekedés. Erre járt a kereskedő, erre vonultak a kereszties hadak; erről jöttek az alföldre a görög, majd a török császárok is.

Fekvése a balkáni hegyvidék és a magyar alvidék érintkezésénél kívánatosabb tette birtokát és kevés helye van Európának, mely oly gyakran cserélt volna urát, mint a régi római Taurinum, melyet a X. században, a szláv betelepülés után, Konstantinos császár már Belogradának, Fejérvárnak nevezett.

Akkor végvára volt a görög-római birodalomnak. 1071-ben foglalta el először a magyar. A háború oka — természetesen eltekintve a kor és a nemzet okozta különbségektől — ugyanaz volt, mint a mainak. Belgrád parancsnoka nem felelt meg annak a köteletségének, hogy a rabló besenyőket távolítsa a magyar határtól. Erre Salamon király, kit Géza és László vezérek is segítettek, számos naszádot gyűjtött és ezeken átszállította hadait a Száván. A görögök a vízben is égő görögtüzzel akarták őket feltartóztatni, de hiába. Az átkelés sikerült, a magyar sereg körülönlöni a várat, és a várral szemben álló sziklán emelkedett a király és a vezérek sátra. Csakhamar elkészültek a várívó tornyok, kétszer magasabbak a város bástyáinál, és nyílkat, köveket ontottak Belgrádra. Az őrség — szoldos mohamedánok — vitézül állott ellen és a magyar vitézeknek alkalmuk nyílott lovagias bátorságuk kitüntetésére. Az ostrom harmadik hónapjában egy fogoly magyar leány felgyújtotta a várat. Az ostromlók e résen behatoltak és roppant zsákmányt ejtettek aranyban, ezüstben, drágakövekben, fényes gyöngyökben és megbecsülhetetlen kincsekben. Nemsokára a vár is megadta magát. A hódítás után való évben Salamon és Géza Nissza ellen mentek, de az ottani polgárok megváltották magokat aranyon, ezüstön, drága kőn-tőskön.

Ezzel a hősmonda csillogó fényében ragyogó eseménynyel okozatszerű összeköttetésben állott a szent korona még épen levő alsó részének küldése Konstantinápolyból. A birtoklás azonban nem volt tartós. 1125 körül II. István királyunk lebontatja a várat és köveiből építeti fel Zimonyt. A görög császárság bekövetkező hanyatlása korában Belgrád elvesztette katonai jelentőségét. Többnyire magyar kézen van ugyan, de említés is alig történik felőle. Újabb, valóban világtörténeti szereplése akkor kezdődik, mikor a szerb birodalom összeomlásával egészen Magyarországra hárul a török hatalom visszaszorításának nehéz feladata. Lázárevics István szerb despota 1426-ban Zsigmond királynak adja át összes várait Nándorral együtt.

Ellenállhatatlanul tört előre a török ár. 1439-ben elborította Szerbiát és Boszniát; Vég-Szendró is elveszett. Egy évvel később Nándor

szikláiba ütközik Murád szultán-tengernyi hada. Iván várnai perjel vitézül védi; rohamra gondolni sem lehetett. Ekkor a szultán egy körülbelül fél mérföldnyi távolságban fekvő halomtól kiindulva árkot ásat a vár fala irányában, hogy népe annak oltalma alatt közelhessék és aknáit felrobbantassa. Iván megtudja a tervet, ellenaknákat készít és felrobbantja a török aknákat, mihelyt az a vár közelébe ér. Ez volt az első aknaharc Belgrád körül. Hét hónapi ostrom után a szultán nagy veszteséggel kénytelen volt visszavonulni (1440). Ezóta inkább Konstantinápolyt ostromolta. Fiának II. Muhamednek 1453-ban sikerült a császárváros elfoglalása. Belgrád ellen indul, hogy, a mint egy Isten van az égben, egy úr legyen a földön is.

Nándorfejérvár védelme a többi végekével együtt 1441 óta Hunyadi Jánosra volt bízva. Legyőzték őt Várnánál, Rigómezőnél, még Giskra rabló csehjei ellen sem bírt mindig boldogulni. Eltérítették tőle a király szívet és a büszke oligarchák ligája vára várta a pillanatot, melyben a parvenu «oláht» családjával együtt visszataszíthatja a semmisségbe. De sem kudarc, sem ármány nem ingathatta meg világhírét és a becsület magyar bizalma a hős iránt rendületlen állott, mint Nándor fala. Most is, mikor híre jött Muhamed szultán hadbavonulásának, V. László király kiment az országból. A főpapok és főurak csillogó bandériumai nem voltak sehol. De eljött Hunyadi szoldosai; az alföld hozzá csatlakozó hű és harcoss népével, eljöttek a dunántúli parasztok, kiket Capistrán János barát-nak nem is lángszava — hisz nem is értették — hanem meglelőzése s szent meggyőződése ragadott magával kereszties háborúba. Kicsi had a török százezreivel szemben. A török ágyúk dörgése elhallatszott Szegeedig. Bent Szilágyi Mihály Hunyadi Lászlóval állották az ostromot. De Hunyadinak sikerült hadait a törökök hatalmas flottáját áttörve, átvinni a Dunán és bevinni a várba. Kemény volt a törökök ostroma: Dugovics Titusz halála és hírneve annak örök emléke. De keményebb Hunyadi elhatározása és lelke, mely fenntartotta a hadban még gyakorlatlan keresztiesek ezreit. A nándorfejérvári csata, 1456. júl. 23. egyike a világtörténet nagy csatáinak és a déli harangszó minden katolikus országban ma is hirdeti dicsőségét.

Nándor tehát másodsor is ellenállott. Hiába esküdözött a megvert szultán: még csak nem is ostromoltatta többé a várat. Csak miután Mátyás után megkezdődött Magyarország züllessé, gondolhatott arra, II. Szulejmán, II. Mohamed méltó utóda, hogy uralkodását Magyarországra és a keresztiesység e végvárának megvívásával kezdje meg.

Mit politikai vakság, ármány, főúri góg és pártoskodás, alacsony kapzsisággal szövetségben tehetnek, mind táborba szállott, hogy «Az Lándorfejérvár» elveszését előmozdítsák. A vár bánja, Török Imre, röviddel előbb meghalt, kicsi fia a később oly nagy híre jutott Bálint még nem viselhette e hivatal terhet. Helyette rokonai, a két Sulyok testvér viselték a vár gondját. Ezeket, mire híre jött a Szultán hadbászállásának, Budára hívták a király elé, hogy a vár védelmére szükséges intézkedéseket megtegyék. Hadi népet, hadi szereket akartak oda küldeni. Sulyok István azonban a király előtt és a tanácsban egyre erősködött, hogy inkább eresztse be a vára a törököket, semmint a király népét, mindaddig, míg a királyi kincstár nem téríti meg meghalt urának a várra fordított költségeit. Kicsi ember volt ahhoz, hogy így beszéljen, de Verancsis Antal bizonyítja, hogy Szapolyay János fogta pártját, csak azért, hogy a királynak árthasson és Báthory nádorispánt megbuktsassa. Ugy mondták, hogy csak ötven arany kellett volna a vár megmentéséhez: annyiba került volna a lőpor és a hadiszerek odaszállítása Budáról. De az országnak nem volt annyi pénze: akkor mikor közmondásos volt főpapjainak pompája és főurainak gazdagsága.

Innen tehát liveness minden közérzés. Sulyokék vissza sem mentek a várba, Hédervár Ferenc bán sem volt ott. A két v.cebán közül az egyik, Móre János áruló lett. Csak a másik hadnagy, a derék Oláh Balasko és 700

magyar közvitéz tette meg kötelességét. Míg lehetett, védtek a várost, aztán a várat Akna, roham, semmi sem használt. Ez a maroknyi ember, elhagyatva az országtól, csaknem tönkre zúzta a hatalmas török császár minden hadát, tervét. A keresztiesységben senki sem mozdult: császár és a pápa egymással harcolt, a francia inkább a törökkel tartott, Velencezéről meg azt mondták, hogy a magyar érdekében egyenesen biztatta a szultánt, menjen Magyarországra, ne Rhodus ellen. Pedig, mint azon nagy kor nagy historikusa Tubero mondja: Nándor fontosabb volt a kereszties-ségre nézve Konstantinápolynál is. Az a néhány ember oly elszántan védekezett, annyi kárt tett a török seregben; oly erősek voltak a Mátyás király erősítette bástyák, hogy Szulejmán már elvonulásra gondolt. Végre egy táborában szolgáló francia aknákat készít, mely a bástya egy részét lerombolja és a város rácz lakói megadásra bírják Balaskot és méltó társát Both Jánost. Méltó előzői voltak ők Szondynak, Zrinynnek. Az egész őrségből már csak hetvenketten voltak életben!

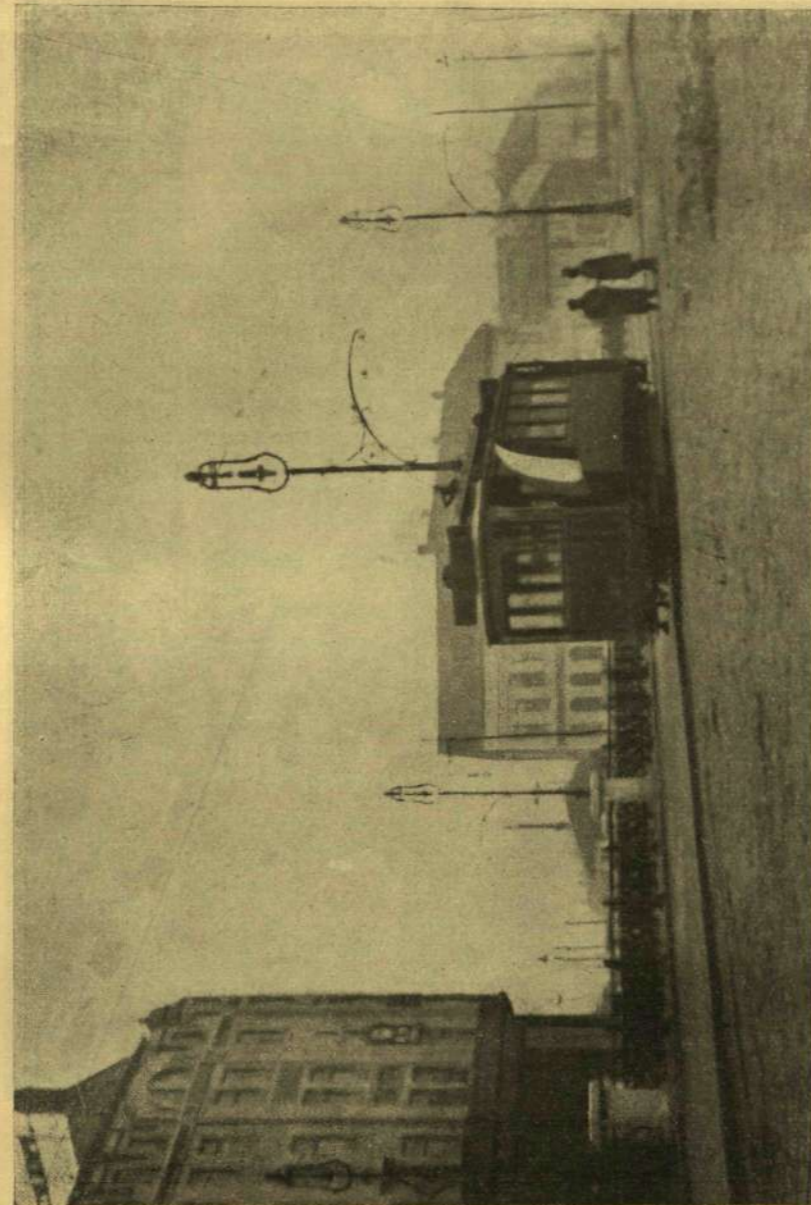
Igy jutott Nándor török kézre (1521. aug. 29-én). Épen öt évvel később volt a mohácsi csata. Alig volt remény visszaszerzésére, noha Ferdinand király azt megígérte s követétől kérte is a szultántól. Csak 1688-ban, Buda után foglalta vissza a császári sereg Miksa bajor választó vezetése alatt. De már 1690-ben visszafoglalta a török. Csak hat nap tartott az ostrom, 6 egész német ezred adta ott meg magát. Már Bécsben is rettegtek; ismét erősíteni kezdték a várat. Savoyai Eugen, a «nemes lovas» hódította meg újra, nagy csata, kemény ostrom után 1717-ben. Ekkor sem esatozták azonban országunkhoz, hanem «Osztrák Szerbiának» lett fővárosa. De már 1739-ben el is vesztett. Suceow várparancsnok nagyon is megjédt a töröktől. A belgrádi békében le is mondott róla VI. Károly császár. «Ez volt gyümölcse nemzetünk mellőztetésének és megaláztatásának», írta akkor az aulikusnál is aulikusabb Grassalkovics Antal. Újra ostromolják 1788–89-ben, végre Laudon 1789. okt. 5-én elfoglalja. De már jövő évben vissza kellett adni. Nem hallgathatjuk el, hogy e szomorú tényhez hozzájárultak azok a magyar urak is, kik Leopold király ellen porosz szövetséget kerestek és így a monarchia hadi erejét megbénították.

Még egyszer volt kilátás arra, hogy a monarchia Belgrádot megszerezze és pedig békés úton. A szerbek fellázadtak török földesuraik ellen és, hogy az egyenlőtlen háborúban el ne nyomassanak, vezérok, Karagyorgyevics György felajánlotta 1804-ben, majd 1808-ban újra Ferenc császárnak a váraknak, különösen Belgrádnak is átadását, ha a birodalom védelmébe fogadják őket. E tervnek lelkes szószólója volt Károly főherceg, a nagy hadvezér, de a császár nem bírta magát reá elhatározni. Előtte a napoleoni Franciaország elleni harc állott első sorban. Nem akarta, hogy Oroszországot e kérdés miatt magától elidegenítse és a francziákkal való szövetségére utalja. Így a vár 1867-ig török kézben maradt, noha Szerbia autonómiája már egy félszázadja el volt ismerte. Tulajdonképp monarchiánk hozzájárulása juttatta e fontos helyet a szerbek kezébe, kiknek eddig Kragujeváccsal kellett mint fővárossal beérniük.

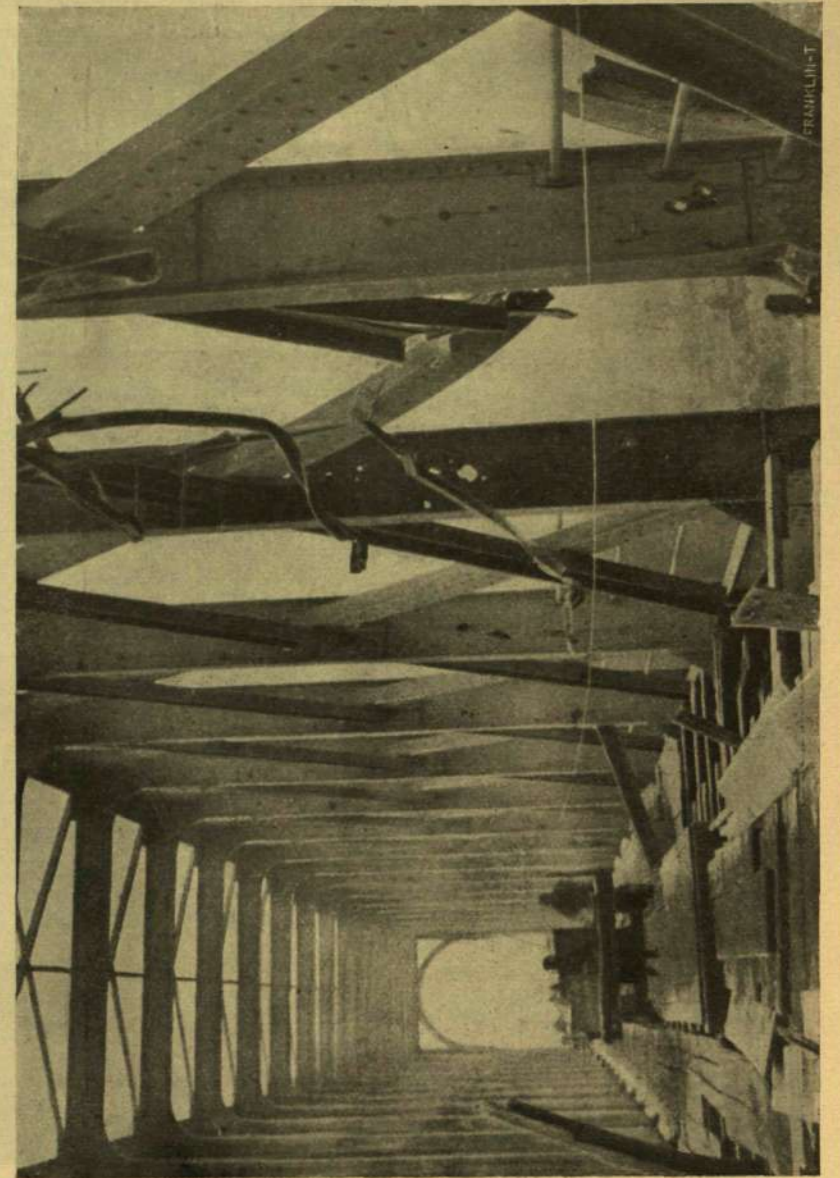
Nyolczvanegy év alatt, 1440–1521-ig, míg magyar kézen volt, három ostromot állott ki Nándorfejérvár. Mind a három a legelszántabb védelmet találta maga előtt és az utolsó, mely elbukott, csak oly dicsőséges, mint Hunyady győzelmei voltak. Vitézül védte magát minden alkalommal a török is. Viszont 1688-ban egy hétig sem állt ellen a császári őrség, 1739-ben pedig nem is gondol ellenállásra. A magyar lelkét tette arra, hogy ezt az annyi hős halálával szentelt helyet megtartsa. Mások nem mindig vették észre, hogy Magyarországnak és a monarchiának nemcsak megmaradása, hanem nagysága hozzá volt növe a várhoz.

1903-ban Belgrádban elkövetett királygyilkosság által vált az orosz befolyás túlymóvá Szerbiában és a Balkánon. Megköveteli az igazság, hogy a második még szörnyűbb gyilkosságnak — következői — megfoszszák a bűnnel szerzett, bűnökkel fentartott állástcl.

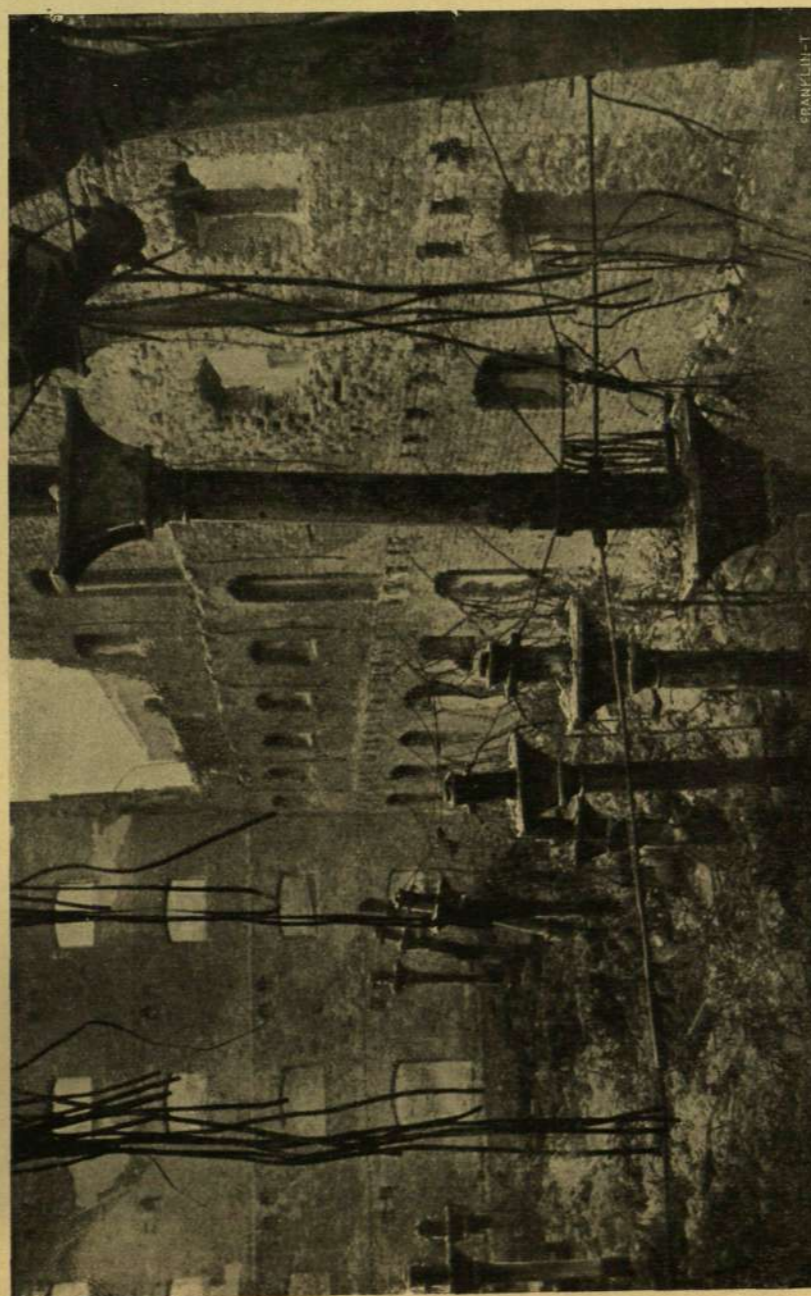
Marczali Henrik.

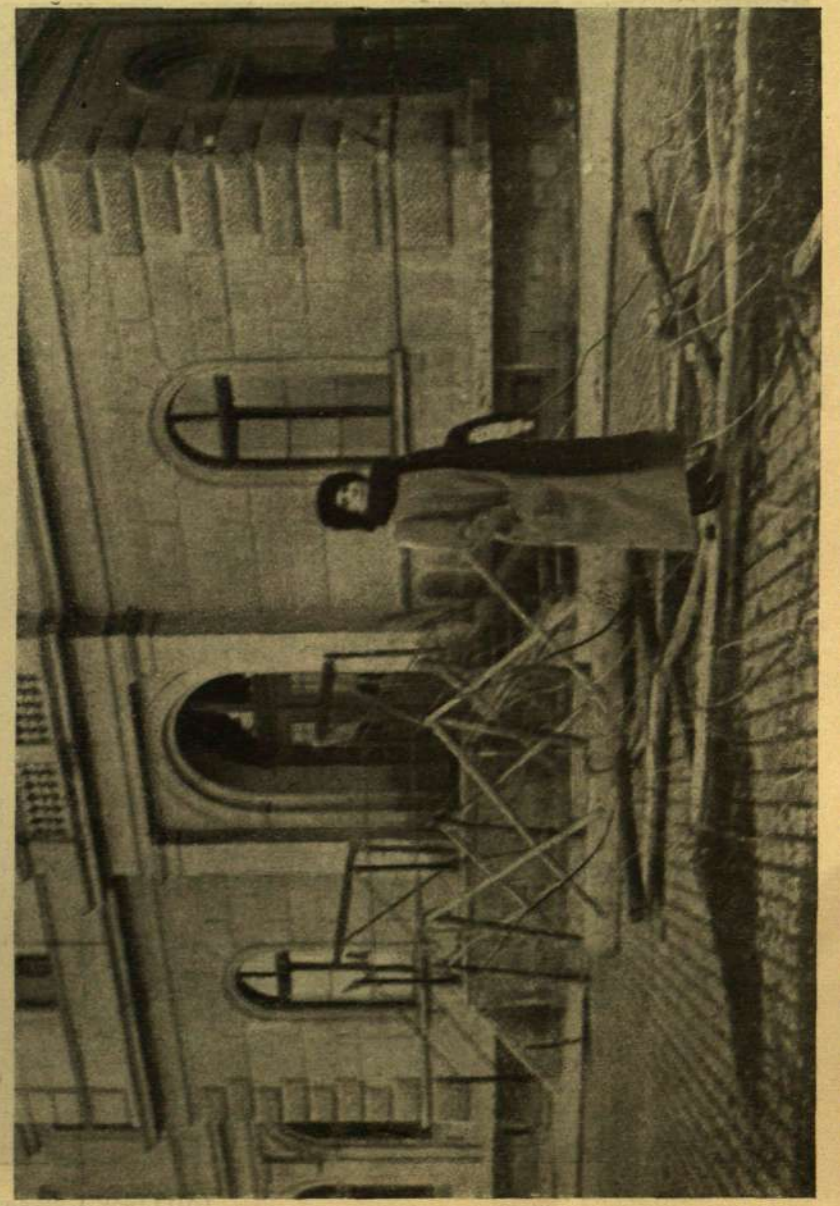
AZ ELSŐ VILÁGOS KOCSI MAGYAR ZÁSLÓVAL INDUL MEG BELGRÁDBAN.

A ZIMONYI HÍDNAK A MAGYAR CSAPATOK ÁLTAL FELROBBANTOTT RÉSZÉNE.

A BELGRÁDI DOHÁNGYÁR ROMJAI.

SÜGÖS DRÓTKADÁLY A ZIMONYI PÁLYAVÁR ELŐTT, ELŐTTE FOKY ETUS AZ ELSŐ MAGYAR TELEFONKÉZELŐNŐ, A KIT BELGRÁDBA BEDELTEK KI SZOLGÁLATRA.

LŐÁLLÁSOK A MITROVICZAI KORZÓN (ELŐLRŐL).

LŐÁLLÁSOK A MITROVICZAI KORZÓN (HÁTULRÓL).

A DÉLI HAROZTÉRRŐL. — Balogh Rudolf, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvételei.

FEDEZÉK ÉS LŐÁLLÁS A KUKORICZÁSBAN.

VISSZATÉRŐ SZERB MENEKÜLTEK.

A DÉLI HAROZTÉRRŐL. — Balogh Rudolf, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvételei.

A PATRICZIUS.

Regény. (Folytatás.)

Irtta John Galsworthy. — Angolból Kendeffy Katinka.

A Milton életének ez a súlyos krízise csodálatosan megzavarta a lelkét. Úgy tetszett, mintha a sors meg akarná mutatni, hova vezet, ha egyetlen lépéssel letérünk a taposott ösvényről. Barbara élesen kifakadt önmaga ellen. Felrepülni a kék levegő-égbe! Ime, hova vezet! Ha Milton végrehajtja az elhatározását s lemond a mandátumáról, — tönkrement, elveszett ember! És ő maga! Milyen uton jár ő? Az az igazság, melyet a Courtier lovagias modora okozott, az a veszedelmeztelenség, mely mindig kereste a veszélyt, nem volt-e abszurdum? És valóban megígérte-e őt Courtier? Nem volt-e az egész csak egy jóleső tudat, hogy annyira vonzza a férfit?

Ezek a zürzavaros gondolatokon keresztül megvillant a Harbinger arcának az emléke, az a sötét arc, mely oly közel volt az övéhez, az öklöbe szorult kéz, veszedelmes férfiaságának a hirtelen fellángolása, különös, megzavaró gondolatok tömkelege volt ez, melyet soha sem lehet megoldani. Most az egyszer kiközlött normális, hódító filozófiájából.

Aztán Miltonhoz repültek vissza a gondolatok. Az, a mit annak a kettőnek a szemében látott, ime megtörtént! S mikor eszébe jutott, milyen megbotránkoszt fog ez a hír Agathának okozni, nem tehetett róla, mosoly futott végig az arcán.

Szegény Eustace! Miért csinál mindentől olyan nagy dolgot! Ha valóban megteszi azt, a mit akar — pedig soha sem változtatta meg az elhatározását, — rettenetes volna! Örökre tönkre tenné magát!

Hatha most megújja Mrs. Noelt! De ő nem volt az az asszony, a kit meg lehet újni. Ezt Barbara az ő tapasztalatlanságával is megérezte. Mindig gyöngéden óvatos volna, nehogy megszebbe, nehogy követelőnek lássék, nehogy egyetlen pillanatig éreztesse Miltonnal, mintha egy hajszálnyira is hozzá volna kötve. Ah! Miért ne tehetnének úgy, mintha semmi sem történt volna? Nincs senki, a ki őt erről meggyőzze? Ujra eszébe jutott Courtier. Ha ő, a ki mindkettőjüket ismeri, a ki szereti Mrs. Noelt, ha ő beszélne Miltonnal, ha ő mondaná meg, hogy joguk van a boldogsághoz, hogy joguk van fellázadni...? Eustacének kötelessége volna!

Leült s megirt egy levelet, aztán feltette a kalapját, magához vette a levelet s elhagyta a házat.

XIX.

A ravenshami nagy üvegházban délutáni őrszolgálatot teljesítettek a nyár utolsó virágai, mikor Clifton jelentette Lady Casterleynek:

— Lady Valleys a fehér szobában van.

Mióta a kicsi öreg dáma a Milton betegségének s a Mrs. Noel szereplésének a történetét meghallotta, erőszakos békét parancsolt a lelkének, mégis fájdalmas aggodalommal töltötte el a gondolat, vajjon milyen hatással lesz ez az új erő annak a sorsára, a kit mindenkinél jobban szeretett. Néha különös féltékenységet is érzett, de ezt még nagyon rendszeres és merev formákhoz kötött imáiban sem vallotta volna be. Nem szívesen hagyta volna most el otthonát, még kedves falusi birtokát Cattout sem cserélte volna most fel ezzel, azért még mindig Ravenshamban tartózkodott s vele volt Lord Dennis is, mióta Milton elhagyta Sea Houseot. De Lady Casterley soha sem vágyott állandó társaságra. A politika és közélet iránt való határtalan érdeklődése soha sem lankadt, állandó levelezést tartott fenn a legjelentékenyebb férfiakkal. Legutóbb a júniusi háborús hangulatnak a halk, megújuló visszhangja bizonyos fiatalító hatással volt reá s otthagya a bélyegét, mint mindig, ha valamely nemzeti krízis nagyon foglalkoztatta a lelkiállagát, még akkor is, ha a krízis hullámai alig mozgatták meg a levegőt. Az első riadó-hangra a szelme magasra ágaskodott, kivonta a kardját s tisztelgett. Ilyenkor korábban kelt, későbbben fektült le, nem érezte meg a légvonatot s világit sem vett volna magához valamit étkezések között. Sajátkezűleg irt olyan leveleket, melyeket máskor a titkárnak diktált volna.

A BELGRÁDI MÚZEUM ÉS KÖNYVTÁR ROMJAI.

SZERB GÉPPUSKA-OSZTAGOK.

SZERB TÁBOR KRAGUJEVÁCNÁL.

BELGRÁD ELFOGLALÁSA UTÁN.

Szerencsétlenségére a háborús hullámok csaknem azonnal széteszlottak s a veszedelem elmulásával a rendesnél még idegebb és türelmetlenebb volt. A Lady Valleys látogatása a lehető legalkalmasabb időben hozott vigasztalást.

Kutató tekintettel nézett a leányára, a mint megesókolta. Valami olyant látott a modorában, a mi nem tetszett neki.

— Hát persze, hogy jól vagyok! — felelt a leánya kérdésére. — Miért nem hoztad magaddal Barbarát?

— Fáradt volt!

— Hm! Nem mer velem találkozni, a mióta azt az örültséget kovette el az Eustace rovására. Vigyáznod kell arra a gyermekre Gertrud, különben ő maga is ostobaságot csinál. Nem szeretem, hogy Claud Harbingert az orránál fogva vezeti.

A leánya közbeszólt:

— Rossz hírt hoztam Eustaceról.

Az utolsó csepp vér is elhagyta a Lady Casterley arcát, de lemállott róla a felesleges kötekedő energia is.

— Beszélj gyorsan! Mi az?

Mikor megtudott mindent, egyetlen szót sem szólt, de Lady Valleys ijedten látta, mint fűtyolozza be tekintetét az öregség sajátságos homálya.

— Mit tanácsol mama? — kérdezte végre.

Ő maga is fáradt volt, súlyos aggodalmak gyötörték s szokatlan bátortalanságot, nyugtalanságot érzett a hallgatag kis alak előtt, ebben a hallgatóságot, csendes, fehér szobában. Soha sem látta még az anyját ilyennek, mintha a megsemmisülés sötét szárnyainak a halk lebbenesét hallotta volna. Hirtelen csodás gyöngédséget érzett ez iránt a kicsi, törékeny test iránt, mely sok évvel ezelőtt életet adott neki s zavartan, csaknem meglepetten suttofta:

— Mama! Drága!

Igen, — szölt Lady Casterley, mintha csak önmagával beszélne, — az a fiú mindig összegyűjtött önmagában, felhalmozta s lezárta az érzéseit, most aztán gátat törnek s elcsiprik őt. Először a szenvedélye... most a lelkiismerete. Két ember él benne; de most... most el kell pusztulnia az egyiknek.

Aztán hirtelen a leánya felé fordulva folytatta:

— Gertrud, hallottad te, mi történt vele Oxfordban? Egyszer kitört a hámból. Soha sem tudtatok erről. Persze, ti soha semmit sem tudtatok róla, soha sem értettétek őt.

Lady Valleysben forró hullámként csapott fel a méltatlankodás, hogy valaki jobban ismerje az ő fiát, mint ő maga, de hirtelen elmult minden keserű érzése, mikor a karcsú kis alakra nézett. Sohajta szölt:

— Nos?

Lady Casterley alig hallhatóan mormogta: — Most menj haza, gyermekem. Gondolkozzon kell. Azt mondod, Eustace Dennistől fog tanácsot kérni? Tudod az asszony czimét? Ahogy haza érkezel, kérdezd meg Barbarától s telefonáld meg nekem.

A leánya csókjára mogorván szölt:

— Mégis a nyeregben fogom őt látni, nem halok én meg addig, pedig már elmúltam hetvennyolc éves!

Mikor elhalt a Lady Valleys autójának a zajja, becsegett Clifton.

— Ha Lady Valleys telefonál, ne vegye át az üzenetét, hívjon engem. — Aztán látva, hogy Clifton nem mozdul, élesen tette hozzá:

— Mi az?

— Remélem nincs valami rossz hír a fiatal Lord egészségéről, Mylady?

— Nincs.

— Bocsásson meg Mylady, de már rég nyomja a lelkemet egy kérdés.

S a vén ember sajátságos tiszteletet keltő mozdulattal emelte fel a kezét, mintha azt mondaná: Most az egyszer meg kell engednie, hogy mint ember szóljak az emberhez.

— Annak az összeköttetésnek a története nem ismeretlen előttem, fájdalmas aggodalmat okozott nekem, mert jól ismerem a fiatal Lordot s egy sajátságos megjegyzést hallottam tőle azon a júliusi reggelen, mikor itt volt. Nagyon hálás lennék, ha Mylady biztosíthatna róla, hogy nem lesz semmi kedvezőtlen fordulat a karrierjében.

A Lady Casterley arcán a meglepetésnek,

SZERB GÉPPUSKÁK MŰKÖDÉSÉBEN.

PIHENŐ ELŐŐRSŐK.

ELHAGYOTT SZERB FÉNYSZÓRÓ BELGRÁD HATÁRÁBAN.

BELGRÁD ELFOGLALÁSA UTÁN.

kedvességnek, tartózkodásnak és türelmetlenségnek csodálatos vegyülete tükrözőtt. Úgy nézett rá, mint egy gyermekre.

— Ha meg tudom akadályozni, nem lesz semmi, Clifton, — szóló röviden; — egyéb-ként nem kell vele törődnie.

Clifton meghajolt.

— Bocssághoz meg Mylady, hogy szóltam — s hosszú fehér barkói között megrándult az arca; — de az ömeltősága karrierje sokkal jobban a szívemen fekszik, mint a magamé.

Mikor a vén ember elhagyta a szobát, Lady Casterley leült egy alacsony kis székre. Aztán Casterley nagyon sokáig ült ott az üres kandalló előtt, míg leszállt az alkonyat s a nap fényéből már nem volt sehol semmi.

XX.

Nem messze attól a sötét glóriás tisztítóztól, a hol a Charles Courtier rémképe, a nagy Félgazságok Hatalma lakott, — neki is volt két szobája. Ennek a lakásnak a legfőbb vonzereje abban rejlett, hogy a nagy Félgazságok Szabadsága sugalmazta neki. Tizenöt shillinget fizetett hetenként, nem rótt rá semmiféle kötelezettségeket s mindig rendelkezésre állott, mikor Londonban volt, mert a háziasszonya, — bár nem volt köteles, — csak úgy adta ki másnak, hogy három napi felmondással bármikor kiüríthesse. Becsületes jó lélek volt, a ki egy nálánál húsz évvel idősebb szociálista szerezőhöz ment férjhez. Érdekes férje két fiúval ajándékozta meg s ezek három olyan rövid gyepión vezették az asszonyt, hogy boldog megnyugvás volt, ha Courtierrel beszélhetett néhány szót.

Ha Courtier egyik vagy másik kalandos útjára elindult, az asszony becsomagolta minde-nét két nagy bádogg-ládába s elzárta egy kis sötét zúgba, mely erősen egérszagu volt. Mikor hazajött, kinyitotta a ládákat, édes, szárított rózsalevel-zsag áradt ki belőlük. Tudatában minden földi dolog mulandóságának, minden évben szerzett egy csomó rózsalevelet a testvérétől, a ki egy kertész felesége volt, szenvedélyes szeretettel zsákoskákba varrta s évről-évre berakta a Courtier ládáiba. Ez s az, a hogy a kenyérét pirította (nagyon vékony, ropogós volt) és a hogy az ágyneműjét szellőztette (mindig száraz és üde levegőszagu volt) — volt az egyetlen, a mit ennek a félig nomád embernek, a ki természetlő fogva túlságosan független volt s megszokta, hogy mindenben gondoskodjon önmagáról — a kényelméért tehetett.

Mikor észrevette az első jelt, hogy lakója újra útra készül, bezárkózott valami rejtett kis zúgba, a hol a szerelő s szerelmének két szép-séges záloga nem akadhadtott reá — s csendesen, keservesen kisért magát. De Courtier előtt sohasem adta jelét bánatának. Ép oly kevéssé sirt volna, ha szembekerül a Halál vagy a Születés megfoghatatlan misztériumával, vagy bármely fundamentális öröm vagy bánat jelenlétében. Megtanulta kora ifjúságától fogva, hogy az élet nagy Valóságát előtt egyetlen igének van igazi jelentősége: «sto-stare» — megállani keményen, rendületlenül.

Az ő szemében Courtier az élet egyetlen nagy Valósága volt, — a vágyainak a focusa, — az esti csillag és a hajnali fény...

Mikor Courtier a Mrs. Noelnál tett bucsulátogatás után öt nappal arra kérte az asszonyt, hogy hozza elő elefántbőr-bőröndjét, mely hű kísérője volt minden kalandos bolyongásában, — mint rendesen — elzárkózott, kisért magát, aztán megjelent a Courtier kis szalonjában egy tálcával, melyen néhány rózsaleveles zacskó s egy levél feküdt. Courtiert ing-újra vetkőzve találta, — csomagolt.

— Well, Mrs. Benton; újra útban vagyok! Mrs. Benton kezeit dörzsölve, lesütött szemmel, — mert még most sem vesztette el leányos elfoglaltságát, — az ő lapos, de komoly hangján felelt:

— Igen, uram s remélem, nem megy valami nagyon veszedelmes helyre — most az egyszer. Mindig azt gondolom, hogy olyan rettenetesen veszedelmes helyeken jár, Sir.

— Perziába megyek, Mrs. Benton, oda, a hol a szép szőnyegeket csinálják.

— Oh! Igen uram! Haza hozták a tiszta fehérneműjét.

Látszólag lesütött szemei egy egész kincs-

háza valót gyűjtöttek össze, közben a Courtier hajának a színét, a különös hullámzását a füle mellett, a háta hajlását, a nyaka vonalát. Aztán hirtelen különös hangon kérdezte:

— Nines egy fényképe Sir, melyet nélkülözhetne? Mr. Benton éppen tegnap mondta, hogy nincs semmi, a mi önr emlékeztessen, ha egyszer nem jönne vissza.

— Itt van egy régi.

Mrs. Benton elvette a fényképet. — Oh! — szóló csendesen, — meg lehet ismerni. Aztán kissé szorosan fogta a képet, mert az újjai remegtek, — hozzátette:

— Egy levél is van itt, Sir. A messenger boy várja a választ.

Mialatt Courtier a levelet olvasta, az asszony részvételt gondolta, hogy a csomagolástól s hajlástól mennyire fejébe szállott a vér... Mikor Courtier — annak a levélnek a következtében — belépett a Custard híres czukrá-szatába, még nem volt tea-ido s először úgy tetszett, hogy az édességeket csomagoló idő-sebb nőknél kívül nincs senki a teremben. Aztán egy sarokban felfedezte Barbarát. A vér már nem volt a fejében, nagyon halványan ment végig a menyasszonyi torta édes szagával át-itatott mahagoni színű termen. Barbara is sá-padt volt.

Oly közel ült hozzá, hogy megszámlálhatta minden szempilláját, beleszédült a hajának, az egész lényének az illatába s hallgatta a Milton nagyon komolyan, szakadozottan előadott történetét. Úgy érezte magát, mintha néhány perccel az akasztás előtt, kötéllel a nyakában hallgatná, hogy valahol valakinek fáj a foga. Úgy érezte, ettől megkímélhetne volna a sors. Eszébe jutott az a lovaglás a napsütött hangafűves, illatos hegyélen, a mikor a régi szicíliai dalt idézte: «Itt fogok ülni, itt fogok dalolni s karomban lesz szerelmem...» Mily távol volt most tőle a dal, a napsütött hegyel s a karjában nem volt a szerelme... E helyett egy csésze tea volt előtte s az orrát megtöltötte az édes sítémény s a narancsvirág-víz szaga.

— Ah! — szóló csendesen, mikor a leány végre befejezte azt, a mit mondani akart. — «A szabadság csodás lakoma!» Azt akarja, hogy a testvéréhez menjek s Burnst idézzem? Tudja, ugy-e, hogy veszedelmesnek tart? — Igen, de becsüli és szereti magát. — És én... én is becsülöm és szeretem őt, — felelt Courtier.

Egy kiszolgáló idősebb nő elhaladt előttük, nagy fehér, édességgel telt dobozt vitt a kezében. A sarka kopogása megtörte a hangulat varázsát.

— «Maga nagyon kedves volt hozzám, — szóló Barbara hirtelen.

Courtierben megregett minden idegszál, úgy érezte, mintha a szíve ágaskodna, megfordulna a kebleben. Makacsul a teás-csészébe nézve, szóló:

— Minden ember legalább is udvarias az esti csillaghoz. Azonnal megyek s megkeresem a bátyját. Mikor mondjam el, mit végeztet? — Holnap délután ötkor otthon leszek.

— Holnap ötkor, — ismételte s felállott.

Az ajtóból visszanezve, látta a Barbara zavarodott, szemrehányó arcát s leverten távozott. Az édességek szaga, a narancsvirág-víz illata, a nő sarkának a kopogása, a mahagoni színe még most is kísértette a szemét, az orrát, a fülét; de a belsejében meglepett, dühös, lázongó boszuság tombolt.

Miért nem használta ki ezt a váratlan alkalmat, miért nem vallott örült kétségbeeséssel szerelmet? Lelkismeretes bolond! És mégis — olyan lehetetlen volt ez az egész helyzet. Barbara olyan isteni szép és fiatal! A jó Isten tudja, hogy örülni fog, ha a háta mögött lesz mindez. Ha nem siet, ha még itt marad, biztosan elköveti azt a rettenetes örltséget.

De nem tudott megszabadulni a szavaitól: «Maga nagyon kedves volt hozzám!» s az a zavart, szemrehányó tekintet folyton üldözte. Oh, igen, ha itt marad, elköveti azt az örltséget. Meg fogja mondani, hogy szereti, meg fogja kérni, hogy legyen a felesége egy embernek, a ki még egyszer annyi idős, mint ő, a kinek nincsen neve, pozíciója, nincsen egy fillére. És úgy fogja mindez elmondani, hogy nehéz lesz visszautasítani. Felszabadul majd minden, a mi benne van.

— És Barbara... minden nagyvilági dáma tulajdonsága mellett húsz éves gyermek! Nem! Most az egyszer legalább, ha lehet, segítségre lesz, aztán elmegy... örökre!

XXI.

Mikor Milton elhagyta a Valleys-házat, a Westminster felé sétált. Azalatt az öt nap alatt, melyet újra Londonban töltött, még nem lépte át a képviselőház küszöbét. Betegségéből felgyógyulva, a nagy elzárkózottság után csaknem fájdalmas vágyódást érzett a város mozgalmal, lüktető élete után. Minden, a mit látott vagy hallott, különösen mély hatással volt reá. A Trafalgar Squarei oroszianok, a Whitehall hatalmas épületei valóságos lelkesedéssel töltötték el. Olyan volt, mint valaki, a ki hosszú-hosszu tengeri út után először pillantja meg a szárazföldet, megáll s lélegzetét visszafojtva, tekintetével szívja magába annak a rég nem látott gyönyörűségecs ábrázatnak minden vonását. Elhaladt a parlament előtt, végigment a Westminster-hídon egészen a közepéig, ott megállt s visszanezett.

Meg van írva, hogy a Westminster tornyai iránt való szeretet szerves részévé — vérvé válik az embernek. Meg van írva, hogy az, a ki egyszer ott ült alattuk, soha sem lehet többé az, a ki régen volt.

Milton tudta, hogy rajta mindez beteljesedett, — kétségbeesetten beteljesedett. A teste csak három hétig ült ott, de úgy érezte, hogy a lelke három évezreden át volt annak a csodás helynek a lakója. És most — nem fog ott ülni többé soha. Örült vágy fogta el, hogy lerázza magáról a lelke bilincseit. Hogy minden ösztöne közül a legszentebbet; az auktoritásnak kell rabjává lennie! Hogy ne lehessen ura a hatalomnak, mert ez a hatalom megbélyegzését jelentené! Úr Isten! Milyen rettenetes! Hátat fordított azoknak a tornyoknak s a járókelők arcát figyelve, igyekezett másfelé terelni a gondolatait.

(Folytatása következik.)

A HÁBORÚ NAPJAI.

December 3. Az északi harctéren helyzetünk változatlan. II. Vilmos német császár Breslau-ban megbeszélést folytatott Frigyes főherceggel, hadseregünk főparancsnokával, kinek kíséretében volt Károly Ferencz József trónörökös és Conrad báró vezérkari főnök. A Zempléne betört ellenség teljes megverése és az országból való kiűzése folyamatban van. Sáros megye északi határszélét részét is erős orosz hadoszlop szállotta meg. Szerbiában csapatainknak a Kolubaran át való győztes előnyomulása az ellenségét arra kényszerítette, hogy Belgrádtól harcz nélkül adják fel, nehogy az ottani helyőrséget az elfogatás veszedelmének tegye ki. Csapataink a Száván át és déli irányból hatoltak be Belgrádba és elfoglalták a várostól délre fekvő magaslatokat. A középületeket katonailag biztosítottuk. Az arcvonalon többi részén az ellenség visszavonulóban van, oszlopaink a feneketlen úton csak lassan juthatnak előre s így csak kisebb harczok fejlődtek ki az ellenség utóvédével, melynek mintegy 300 emberét foglyul ejtettük. A törököknek a Csoroch-zónában előnyomuló csapatai új sikert aratnak: megszállták a Csoroch-folyótól húsz kilométernyire keletre fekvő Ardannes városát.

December 4. December 3-ika általában nyugodtan telt el, a harczok Észak-Lengyelországban még folynak. A Mazur-tavaktól keletre a németek az orosz támadásokat visszaverték s nagy veszteségeket okoztak nekik. Észak-Lengyelországban a német offenzíva normálisan halad előre. A nyugati harctéren Flandriában a németek ellen intézett francia támadásokat ismétellen visszaverték, nemkülönben Altkirchtől északnyugatra, a hol a francziák jelentékeny veszteségeket szenvedtek. A német császár december 3-án rövid tartózkodásra Berlinbe érkezik. Belgrádtól december 3-án ünnepélyesen birtokunkba vettük. Csapataink az arcvonal északi részén küzdelem nélkül haladnak előre; 300 szerbet foglyul ejtettek. Az Arangyelovácztól nyugatra és délnyugatra előnyomuló csapatainkkal nagyobb ellenséges erők állnak szembe és heves támadásokkal, melyeket mind visszautasítottunk, igyekeznek a szerb hadsereg visszavonulását fedezni.

December 5. A Kárpátokban nem-fordult elő jelentékeny esemény. Nyugat-Galiciában Tymbarknál részünkre eredményes kisebb harczok fejlődtek ki. Dél-Lengyelországban a helyzet változatlan. A Mazur-tavaktól keletre folyó harczokban a helyzet kedvező. Kisebb német vállalkozások 1200 foglyot eredményeztek. Zempléneben és Sárosban hatá-

rainkig üzték vissza az ellenséget. Sztropkó község, mely pillanatnyilag orosz kézzé jutott, ismét birtokunkban van. A vasúti közlekedés Bártfág és Orlóg helyreállt s az állami tisztviselőket Bártfára és Eperjesre visszarendelték. Nen-Sandecet erősen tartjuk. Szerbiában Arangyelovácztól nyugatra és délnyugatra a harczok rendkívül makacsok és veszteségteljesek; döntés még nem történt. Több mint 600 embert foglyul ejtettünk. A törököknek a Csoroch és Aszar-zónában operáló csapatai naponta győzelmeket vívnak ki. Északi irányban Adzarig nyomultak előre és eljutottak Batumtól keletre. Keleten Ardahan jutottak el. Ardahantól nyugatra harcz volt; az oroszok Ardahan irányában elmenekültek.

December 6. A Lengyelországban folyó csata a szövetségesekre előnyösen halad előre. A Nyugat-Galiciában előnyomult orosz hadsereket csapataink és a német csapatok délről megtámadták. A szövetségesek 2200 oroszot foglyul ejtettek és némi ellenséges trént zsákmányoltak. A Kárpátokban részleges harczok voltak. A Besztrikebe betört ellenséget visszaverték és 500 foglyot ejtettünk. Lodzot a németek december 5-én elfoglalták s az oroszok súlyos veszteséggel visszavonulónak vannak. Szerbiában Belgrádtól délre csapataink tért nyervek. Arangyelovácztól és Grni-Milanovácztól nyugatra az ellenség újabb erősfiteket kapott és vehemens támadásait nyugat felé folytatja. A csapataink által megszállt szerb területekre, melyeket csaknem elpusztítva találtunk, a lakosság kezd visszavonulni. Mintegy 15,000 lakos megmaradt Belgrádban; az újonnan szervezett városi igazgatás már gyakorolja funkcióit. Angol partraszállított csapatok megtámadták a törököknek a Tigris-folyó és a Suvaja-csatorna közötti állását. Az angolokat nagy veszteséggel visszaverték. A török csapatok megszállták a Batumtól 20 kilométerre fekvő Kadát. Egy merész török portyázó csapat elpusztította Batum villamos műveit és több foglyot ejtett. A Batumból kiküldött 300 fonyi orosz csapatot, a melynek feladata lett volna egy a törökök által megszállt hidat visszavenni, a törökök teljesen elpusztították.

December 7. Az orosz harctéren a küzdelem tovább folyik. A Novoradomskont át északnyugatra törő orosz erők a támadó osztrák-magyar és német csapatok a Pietrkovtól délnyugatra fekvő területen visszaverték, mialatt német csapatok az ellenséget visszavonulásra kényszerítették. Nyugat-Galiciában szintén nagyobb arányú harczok folynak, melyek még eldöntetlenek. Ezen a területen

Steckenpferd-lilliomtejszappan Bergmann & Co. cégtől, Tetschen, a/Elbe. Egyre nagyobb kedveltségnek és elterjedtségnek örvend, szépség ellen való elismert hatásával fogva s a bőr-és szép-ség gondozásában való föltülműveltségéért. Eszaki elismertetéssel I. sok legnagyobb kitüntetés! Bevásárlásnál válassza! Ugyelen nyomtatásokon a Steckenpferd védő-jegyre és a cég helyes nevére! Darabja 30 fillérért kapható gyógyszerárúban, drogériákban, illatszertüzletekben, siba-

MARGIT-CRÈME

a főrangú hölgyek kedvenc szépség szerzője, az egész világon el van terjedve. P. raitlan hatása szerencsés összehallgatásban rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crème-t utána-ozzák és hamisítják, tessék eredeti védőjeggyel lezárt doboz elfogadni, mert csak ilyen készítményről vállal a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-crème árnyaltan, szappan szíriában vegyülsz készítmény, amely a 70 fillér külföldön nagy feltűnést keltett. Ár 1 K 20 f.

Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon. Kapható minden gyógytárban, illatszert-és drogu-tüzletben

a mi csapataink s a németek december 6-án ismét 1500 oroszot fogtak el. A Kárpátokban a harczok tovább folynak; némely helyen az ellenség nagyobb erőkert ismét a hegygerincek mögé vont vissza. Hivatatosan jelentik, hogy a Sáros- és Zemplén-megyébe betört ellenség csapataink által szorítottatva, mindenütt visszavonulóban van. Csapataink több helyen galicziai területre nyomultak már előre s hazánk területéből csak egy-két község van még ellenség kezében. Egy kisebb orosz hadoszlopnap Máramarosmegyében Toronyán való mutatkozása semmi jelentőséggel sem bír. A Lodz körüli hosszas küzdelemben az e várostól északra, nyugatra és délnyugatra álló orosz hadsereg visszavonulása a németek nagy kihatású eredményt érték el. Lodz a németeké. A csata eredményei a harctér terjedelme miatt még nem tekinthetők át. Az oroszok veszteségei igen nagyok. Szerbiában a Belgrád bevételeből következő hadműveletek immár haderőnk új csoportosítását teszik szükségessé. Nyugatról és a Mazuri-tavaktól keletre fekvő területekről nincs hír.

December 8. Nyugat-Galiciában a harczok hevesége fokozódott. Nyugat felől is támadó csapataink az ellenséget Dobczyce-Vieliczkanál elfoglalt állásából is kiűzték. Támadásunk még tart. Eddig-él több mint 5000 foglyot szállítottunk el. Lengyelországban a Pietrkovtól délnyugatra fekvő területen csapataink és a németek ismétellen orosz támadásokat mindenütt visszautasítottak. Észak-Lengyelországban a német csapatok a Lodzról keletre és délkeletre gyorsan visszavonuló ellenségnek közvetlenül nyomában vannak. Az oroszok a már jelentett nagy véres veszteségeken felül eddig mintegy 5000 foglyot és 16 ágyút vesztek, az ágyúkhoz tartozó löszkerosikkal együtt. Szerbiában az új csoportosítás programjait meg végbe. Az ellenség egyes kísérleteit, melyekkel ezt zavarni akarta, visszautasítottuk s érzékeny veszteségeket okoztunk neki. Belgrádtól délre offenzívánk kedvezően halad, 14 tisztelet és 400 fonyi legénységet fogtunk el. A flandriai arcvonalon a legutóbbi esőzések által megromlott talajviszonyok a csapatmozdulatok elé nagy nehézségeket gördítettek. Arrástól északra tegnap néhány ponton némi előrehaladást teztünk. A lillei hadikórház tegnap le-égett. Valószínűleg gyújtogatás következtében. Emberéletben azonban nem esett kár. A francziák-nak az az állítása, hogy az argonnei erdőségben előbbrejutottak volna, nem felel meg a tényeknek. E területen francia támadás már hosszabb idő óta egyáltalában nem történt. Mi ellenben állan-

doan lassan tért nyervek. Malancourt-nál, Varenestől keletre, tegnap elfoglaltunk egy francia támaszpontot. Ez alkalommal az ezt megszállva tartó ellenségnek nagyobb része elesett. Az életbenmaradtak, néhány tiszt és mintegy 150 fonyi legénység hadifogságunkba jutottak. A francziák-nak Nancytól északra levő hadállásaink ellen intézett támadását tegnap visszavertük. A törököknek Adzar vidékén új és sikeres összeütközései voltak. Az oroszok támadása a Van-tóltól keletre a török határon sikertelen maradt, ellenben a Revandusz-ból előnyomuló török csapatok Szand-sbulakot megszállították.

December 9. Az oroszok ismétellen kísérlete a Zemplénebe való benyomulásra megtört, csapataink megtámadták és visszavetették őket, úgy hogy szorosán a határhoz vonultak vissza. Sárosmegyében is megállítottuk az orosz előnyomulást. Bereg vármegyében határon jelentéktelen ellenséges erők kísérelték meg a benyomulást, ezeket azonnal visszavetítették a határon túla. A máramarosmegyei be-törési kísérlet is Toronyáról visszautasított. Nyugat-Galiciában támadásunk folyamatban van. Lengyelországban a déli arcvonalon nyugalom van. Az ellenség szakadatlan támadásait Pietrkov vidékén, miként eddig, most is megtörnek a szövetségesek szívóosságán. Az utolsó héten csupán a mi csapataink 2800 oroszot ejtettek foglyul. Észak-Lengyelországban a német csapatok közeli érintkezésben állnak az oroszokkal, a kik a Miagza folyótól keletre egy nagyon megerősített állásban helyezkedtek el. Loviczától tovább folynak a harczok. A nyugati harctéren a francziák-nak Souain környékén és Varennes és Vanouis helységei irányában az argonnei erdőség keleti szélén intézett támadását a németek az ellenségnek veszteségeket okozva visszavetítették. Az argonnei erdőségben magában különböző pontokon tért nyervek. E közben foglyokat ejtettek. A Nancytól északra folyt harczoknál a francziák-nak erős veszteségeik voltak. A németek vesztesége aránylag csekély.

Gyermekeknek Chinin-czukorkája és Chinin-csokoládéja. Nem koserű és így gyermekek szívesen veszik. Milliónyi nagy éremmel kitüntetés és törvényesen védve. A valdó készítmény csomagoló-papírósán Rozsnyay M. névalírása látható. 1 drb ára 12 fill. 25 drb egy dobozban 3 korona. Kapható minden gyógytárban. — Készíti a felfaltató: Rozsnyay Mátyas gyógyosz. Aradon, Szabadság-tér 8. szám.

Serravallo kinabóra vassal a legalkalmasabb adója a szeretetnek a csatában sebesültek épülőfélben levőknek. és Serravallo, Triest-Barcola.

Saját érdekében FEMTISZTÍTÓ KENDŐVEL. Előnyei: Bármió fém tárgy gyors és egyszerű keze-lésben hónapokig tartó tükörfényét nyer. Minden eddigi túrvesztélyes folyékony fém tisztítót föltűl-mul. Sohasem szárad ki, nem kopát, nem horzsol, olcsó és gazdaságos. Ára 25 fill. 50 fill. és 1 kor. Mindenütt kapható. — Kereskedőjénél kérjen ingyen mintát. FORKART: FORSTNER JOSEF GYALOGSÁLL BUDA-PEST, IV. KER., SZÁNTAFODA-UTCA 4. SZ.

Szakszerűen készített utazási felszerelések. bőrdöndők, fűszék, szekrény-és kalap-bőrdöndők, nasszárlék megbizható minőségben, előnyösen beszerezhe-tők az általá-nosan ismert

HELLER bőrdöndős cégőné! Budapest, IV., Rössuth Lajos-u. 21. (Astoria szálloda épületében) A cég üzlete 20 évig Károly-köruton (Huszár-ház) volt.

Ede miniszteri tanácsos unokaöccse, az orosz-len-gyelországi harczterén. — KÁLLAY FERDŐ tartalékos honvédhadnagy, a Budapesti lap- és könyvkiadó-társulat részvénytársaság ügyvezető igazgatója, az északi harczterén. — WALKOVSKY LÁSZLÓ, a Giro-és Pénztáregyesület tisztviselője, egyéves önkéntes, tizedes, 23 éves korában. — TOMPA DEZSŐ ökle-les gazdatiszt, a 72. közös gyalogezred tartalékos zászlósa, 26 éves korában, az északi harczterén. — CSAPÓ JENŐ, a kolozsvári Nemzeti Színház tagja, a déli harczterén. — A m. kir. nyitri 14. honvéd-gyalogezred tisztikara gyászalapon tudatja szeretett bajtársainak: JÁMBOR FERENCZ őrnagynak, NAGY PÁL századosnak, SOÓS JÁNOS századosnak, GUNYICS GYÖRGY hadnagynak, CSEMENICZKY SZILÁRD hadnagynak, HOKTRY JÓZSEF tartalékos zászlósnak és ZACHÁR VILMOS tartalékos zászlósnak az északi harczterén történt hősi halálát. — Barsvármegye közönsége és tisztikara gyászalapon tudatja, hogy kiváló tisztviselő, illetve szeretett kártársai és barátai Király-falvi dr. KRAFT DEZSŐ árvaszéki jegyző, tb. árva-széki ilnök, a 14. honvédgyalogezred népfelkelő hadnagya, 36 éves korában, az északi harczterén; HOFMANN PÁL, az oszlányi járásba beosztott szolgál-bíró 29 éves korában, az északi harczterén történt sebesülése következtében. — GÁBOR ANOLD, a Buda-pesti Hirlap főtisztviselője, a ki az északi harcz-terén megsebesült, hosszas szenvedés után Buda-pestben. — LUKÁRDY FERENCZ, az óbudai Magyar Csiszolókoronggyár Részvénytársaság főtisztviselője, a 31. népfelkelő gyalogezred 3. századának altiszteje az északi harczterén szerzett betegségében Jicinben (Csehország).

Elhunytak még a közelebbi napokban: BIRÓ ANTAL nyug. törvényszéki elnök, dr. BIRÓ KÁROLY udvari tanácsos, szabadkai polgármester atyja. Szabadka városának 1848-49-iki követe, szerdán este 97 éves korában. — ROSEMBERZKY ANTAL nyug. ítélőtáblai bíró 1848-49-iki honvédszázados, december 3-án 96 éves korában, Budapestben. — Dr. FÉSZT GYÖRGY udvari tanácsos, a Ferencz Jó-zsef rend középkeresztése, a volt pozsonyi királyi jogakadémia nyug. igazgatója, Pozsonyban. Dr. FÉ-sz, a ki mint jogi szakíró is ismeretes volt, 1841-ben született Pesten, a hol középiskolai és jogi tanulmányait végezte és mint jogász, egyik vezére volt a pesti egyetemi ifjúságnak a hatva-nas évek elején. 1873-ig mint rendkívüli, majd mint rendes tanár működött a kassai jogakadé-mián, a honnan Pozsonyba helyezték át. Itt negy-venegy éven át működött és nagy tevékenységet fejtett ki az irodalom terén. Jelentékeny része volt

a pozsonyi Toldy-kör megalapításában és minden hazafias mozgalomban. Rendkívül jólelkű ember volt, támogatója szegénynek, elhagyottaknak, a kit egyenesjellemeiről, önzetlenségéről rendkívül nagyra-becsülték. Az elhunytban Berzók Árpád sógorát, Kozma Andor pedig apját gyászolja. — Dr. ANTON GYÖRGY min. tanácsos, preláts-kanonok 47 éves korában, budai lakásán. Az elhunyt Rómában vé-geszté tanulmányait, 1891-ben szentelték pappá. 1906-ban esztergomi kanonok lett. Mikor 1911-ben Várady L. Árpád elfoglalta a győri püspöki szé-keket, helyébe a kultuszminisztérium egyházi taná-csosává Andor Györgyöt nevezték ki miniszteri tanácsosi ranggal, a mely állását haláláig kiváló tudással és tapintattal töltötte be. — OTTAVA IG-nác, a kiváló magyar szemész-tanár 56 éves ko-rában, Budapestben. A szemészetben rendkívül nagy és érdemes munkásságot fejtett ki. — Dr. SZÜCS LAJOS csász. és kir. kamarás, a kereskedelmi mi-nisztérium osztálytanácsosa 58 éves korában, Buda-pestben. — BEREI MARTON BÉLA a Magyar Föld-hitelintézet nyug. előadója 79 éves korában, Buda-pestben. — HOFMANN ISTVÁN, a Bihar-i erdőpar. és mészégető-részvénytársaság nyug. igazgatója 73 éves korában. — BODAY GÉZA földbírtokos, 69 éves ko-rában, Kisigmándon. — WÁZ LAJOS, a kolozsvári tudományegyetem növénytani intézete botanikus kertjének gondozója. — SZEILER MIKLÓS, a szakál-házi áll. iskola igazgatója 53 éves korában, Buda-pestben. — TIBAY ÁGOSTON nyug. min. tisztviselő 45 éves korában. — LAZI és bernicei dr. GHILLÁNY GYÖRGY 37 éves korában Budapestben. — LAKATOS GYULA Máv. főfelügyelő 63 éves korában, Buda-pestben. — Szepesszombati FLITNER KÁROLY, a besztérczébányai kereskedelmi és iparkamara el-nöke, Besztérczébányán. — JURON BERNÁT magyar-királyi erdmérnök, 40 éves korában, Poprád-Felkán. — ZECHMEISTER VIKTOR volt zalavármegyei nagybíró 74 éves korában, Budapestben.

Özv. porubkai ANTONY BÉLÁNÉ, szül. nógrádi Horváth Petronella 85 éves korában, Balassagyar-maton. — Özv. kicsoltói RAÁGYI LŐRINCZNÉ, szül. Bulyi Anna 79 éves korában, Budapestben. — Özv. GRILLINER KRISZTÉNÉ, szül. Béheim Teréz, Buda-pestben, 79 éves korában. — Dunaszekcsői és rácz-geórsónyi özv. JAGASICH KÁLMÁNÉ, szül. Gaár Johanna 73 éves korában, Budapestben. — Özv. BLAU PÉTERNÉ, BIRÓ LAJOS író édesanyja, Buda-pestben. — KROLUPPER JÓZSEFNÉ, szül. Tolnai Bor-bála, Budapestben. — BÖHM ENDRÉNÉ, szül. Fugel Margit 24 éves korában, Krasznabálteken.

Szerkesztői üzenetek.
Imádkozom bocsémért. Némi bensőség érzik keresz-tül a konvencionális, sok helyütt lapos sorokon.
Hadak útján a magyar nép. Csak a szavai nagyok, a mondanivalói nem terjednek túl a már bizony eléggé megúnt szövegekben.
Bach-praeludium. Olyan légy, mint az én anyám. A beállítás, az előadás, a nyelv egyáltalán nem ere-deti, — olyanok ezek, mint meg nem irt példaképek utánzatái.

SAKKJÁTÉK.
2930. számú feladvány Ferber Emiltől, Pflsburg.
sötét.

világos.
Világos indul és a negyedik lépésre mattot ad.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' folyó évi 47 ik számában megjelent képtalány megfejtése: Keszű a tűrés, de éles a gyümölcs.

Felelős szerkesztő: **Holtay Pál.**
Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Vármegye-u. 11.
Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV. Egyetem-utca 4.

Lohr Mária
(KRONFUSZ)
Gyár és főüzlet
VII., Baross-u. 85.
Telefon: József 2-37.
Fiók: II. ker., Fő-utca 27. sz. IV. ker., Eötvös-út 6. sz. IV. ker., Kossuth-utca 14. sz. V. ker., Harmad-utca 4. sz. VI. ker., Teréz-kört 39. sz. VI., Andrásy-út 18. sz. VIII. ker., Károly-kört 2.

KELETI-féle speciális gyártmányok:
MŰLABAK és MŰKEZEK
amputáltak részére, kifogástalan technikai kivitelben! Több évi jótállás! Testgyógyító, járó- és támogató, műfüzők és egyenestartók ferdénőttek részére. Császari és királyi szabdaló, sérvkötők, keresztartók (suspensziórium), tőke, gummiörsérharisnyák, valamint a betegápoláshoz tartozó összes cikk, úgy-m: leggyakrabban, utazószék, hálszék, kötszerek (vatt és gázok) kicsinyben és nagyban eredeti gyári árak mellett! Fertőtlenítő készítmények, betegszállító kocsi, hordá-gyák, mentőszekrények, valamint teljes kórház és jár-ványkórházi berendezéseket szállít kifogástalan kivitelben mérsékelt gyári árak mellett.
KELETI J. orvosi műszer, kötszer és betegápolási cikkek gyára Budapest, IV. ker., Koronaherceg-utca 17.
Tosák képes árjegyzéket ingyen és bérmentve kéri!

IBACH
ZONGORÁK. HECKENAST GUSZTÁV ZONGORATERMEI BUDAPEST-GIZELLÁTER-2 ALAPITVA 1865-TELEFON 1-69

Gothard Sándor
Diana Fegyver-atelier
Herény, Szombathely melletti. (Vas megye.)
A. Jos. Dejourny, Hiesztal és A., Leno & Co. Liège (Victoria Ham-merles), világhírű és leg-első rangú galambfőző és vadászfegyverek egye-dül és kizárólagos képviselője, E. Bernard & Co. A. Dejourny-Servin luxuszfegyvereknek ál-landó nagy raktára. Mannlicher-Schönauer Anti-corro. Antimissívü, Mignon távosóval szerelt fegyve-reknek állandó raktára. Vadászfegyverek 160 koronától, ejectorosak 260 kor-tól, Anticorro- és Antimissívü fegyverek 400 kor-tól minden árban. A kontinens leggyakrabban luxuszfegyverraktára. Minden mi-nőség állandó nagy készletben. Teljes garancia. Minden fegyver pontosan belöve. Legjobb minőség.
Legolcsóbb gyári árak. Utólérhetlen olcsó. Árjegyzéket tessék kérni.

Ékszer, Ezüstművek
beszerzése készpénz vagy részletfizetésre is
Sárga János és kir. udv. szállítónál Budapest, Kigó-ér 5. Háziorvosi emlékékszerekből nagy választék. — Képes nagy árjegyzék in-gyen és bérmentve. — Augusztus vas-gyűrűk arannyal bélelve 3 korona.

Sport-szánkó Téli-sport.
A hírneves „Rohozóy Columbus” korcsolyák és „Ahol-les” bokavédők forrása. — Nagy raktár kormányozható sportszánkókkal. Külső meleg sportcipők, mellények, sapkák, sweater-ek, lábmegőrzők stb. nagy választékban.
Rohozóy „Columbus” korcsolya párja ..... K 17.—
Rohozóy „Achilles” bokavédő párja ..... 2.—
Les Alexander versenykorcsolya ..... 20.—
Kerkula korcsolya ..... 14.—
„Krisztina” gyorsfutó korcsolya párja ..... 25.—
Sárcipő, hócipő, gummi csizmák .....
Hafina csizma párja ..... K 20.—
Jéghecsy botok ..... K 3.— és feljebb.
Svéd szánkó .....
Hallvölgyi szánkó .....
Dávosi ródli .....
K 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65 70 75 80 85 90 95 100 105 110 115 120 125 130 135 140 145 150 155 160 165 170 175 180 185 190 195 200 205 210 215 220 225 230 235 240 245 250 255 260 265 270 275 280 285 290 295 300 305 310 315 320 325 330 335 340 345 350 355 360 365 370 375 380 385 390 395 400 405 410 415 420 425 430 435 440 445 450 455 460 465 470 475 480 485 490 495 500 505 510 515 520 525 530 535 540 545 550 555 560 565 570 575 580 585 590 595 600 605 610 615 620 625 630 635 640 645 650 655 660 665 670 675 680 685 690 695 700 705 710 715 720 725 730 735 740 745 750 755 760 765 770 775 780 785 790 795 800 805 810 815 820 825 830 835 840 845 850 855 860 865 870 875 880 885 890 895 900 905 910 915 920 925 930 935 940 945 950 955 960 965 970 975 980 985 990 995 1000
Arjegyzéket bérmentve küld: **WESZELY ISTVÁN**, Budapest, IV. ker., Váci-utca 9. szám.

SEBESŰLTEK ÁPOLÁSÁHOZ
szükséges tudnivalók és orvosi könyvek:
Betegápolástan. A vörös keresztos ápoló-nők tanfolyamán használt betegápolástan kivonata. Ára K 1.80
A betegápolás kézikönyve. Irta Fialka Gusztáv dr. Hivatásos betegápolónők és a művelt kö-zönség számára. Ajánló sorokkal ellátta Müller Kálmán dr. Számos szöveg kévé nyomtatott ábrával. Ára K 8.—
A betegápolók tankönyve. Irta Fialka Gusztáv dr. Számos a szöveg kévé nyomtatott ábrával. Ára K 4.20
Klinikai receptekönyv. Szerkesztette Müller Vilmos dr. Az egye-temi klinikák, a budapesti poliklinika és a fővárosi kórházak gyógyműveleink ren-delvényeinek gyűjteménye. II. kiadás. Ára K 8.—
A fertőző betegségekről és az azok el-len való véde-kezésről. Irta Gerlóczy Zsigmond dr. Ára K 1.50
Útmutató a hadsebészleiben. Prochnov József dr. 96 ábrával és 6 kinyomatu táb-lával. Ára K 7.—
A sebek gyógyulása és a sebekelész. Irta Schächter Miksa dr. Ára K 4.—
Megrendelhetők:
LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) R.-T.-nál Budapest, VI., Andrásy-út 21. szám és minden hazai könyvkereskedésben.

KÜZDELEM A LEVEGŐ MEGHÓDÍTÁSÁÉRT.
IRTA CHARLES C. TURNER. FORDITOTTA FRÖHLICH KÁROLY.
Huszonkilenc rendkívül érdekesen megírt fejezetben tárgyalja a szerző korunk e legnagyobb problémáját, a levegő meghódítását. A légi jármű-vek történetét, kísérleteit, diadalait mondja el mindenkinek szívesen. A könyv egyik aktuális fejezetének címe
HÁBORÚ A LEVEGŐBEN.
24 ábrával a szöveg közt és 24 kép-melléklettel
Ára kötve 8 korona.
Megjelent az Ismeretterjesztő Könyvtárban. Franklin-Társulat kiadása.
Minden könyvkereskedésben kapható.

A Franklin-Társulat ujdonságai
Most jelent meg magyar nyelven
I. VILMOS
NÉMET CSÁSZÁRNAK ÉS POROSZ KIRÁLYNAK
KILENCVEN IRÁSA
Fordította: Dr. SUPKA GÉZA.
ÁRA 1 KORONA.
Néhány fejezet címe:
Életem.
III. Frigyes Vilmos királyhoz.
Alexandra Feodorowna orosz császárnénak.
Poroszország hercegeinek emlékirata 1848 december 5-iki porosz alkotmányról.
Augusta hercegnőhöz.
György, hannoveri királyhoz.
Vilmos császár feljegyzése Napoleonnal 1861 október 11-én történt találkozásról.
Bismarckhoz.
Feljegyzések Ferenc József osztrák császárral Gasteinban 1863 augusztus 3-án folytatott beszélgetésről.
IX. Pius pápához.
Megjelent az Olesó Könyvtárban.
Megrendelhető:
LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) R.-T.-nál Budapest, VI., Andrásy-út 21. sz. és minden hazai könyvkereskedésben.

Rendeléseknél sziveskedjék lapunkra hivatkozni.
„Altvater” Gessler Budapest.

NIMRÓD
Képes vadászati és versenysport ujság.
Szerkesztő: Szabó Kálmán.
Minden számában sok érde-kes vadászati fénykép-felvéte-leket közöl. Szakszerű cikkeit ismert íróink írják. Rovataiban minden vadászati ügyben fel-világosítást kap az olvasó és az összes bérbeadó vadász-területek árverésének idejét közli.
A díszesen kiállított lap ha-vonként háromszor jelenik meg és előfizetési ára félévre 6 kor.
Mutatványszámot a kiadóhivatal szivesen küld Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

MAGYARON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.
Alapított 1847.
Brausweller János
Szegeden. Ca és kir. kizárólagosan szab. chronometer- és műóra, főtárlója a remontoir ingóáraknak stb. stb.
ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLASSAL RÉSZLETFIZETÉSRE
Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltek.

KARÁCSONYRA A GYERMEKEKNEK

legszebb és leghasznosabb ajándék a könyv.

Sebők Zsigmond ifjúsági könyvei

DÖRMÖGŐ DÖMÖTÖR UTAZÁSA

HEGYEN, VÖLGYÖN, MEG A NAGY LÁDÁVAL

Képekkel

Ára kötve 7 K

DÖRMÖGŐ DÖMÖTÖR UTAZÁSAI

(Első kötet)

Képekkel

Ára kötve 7 K

Dörmögő Dömötör, a gyermekek kedves dörmögője utazgat ezekben a könyvekben mindenfelé az országban, a legváltozatosabb és legmulatságosabb kalandok között. Ezek a legvidámabb magyar gyermekkönyvek.

DÖRMÖGŐ DÖMÖTÖR ÚJABB UTAZÁSAI

HÁBORÚBAN ÉS BÉKÉBEN

Képekkel

Ára kötve 7 K

A híres dörmögő új utazásai Zebulonnal, Dorkával, Hörpentő bátyával és harcai az angol labdarúgókkal és egyéb ravasz népséggel, valamint lakodalma.

CSUTORA JANCSI KALANDJAI SZÁRAZON ÉS VIZEN

Sok képpel

Ára kötve 5 K

Mulatságos históriák tárháza e könyv.

KUJON ÉS KAJÁN ÉS EGYÉB BOHÓSÁGOK

Sok képpel

Ára kötve 5 K

Kacagató, vidám, kedves bohóságok, mulattató tréfák és egyéb gyermek vidámságokat tartalmaz e könyv.

A LEGSZEBB MESÉK

A világ minden népének mesekincséből. Harminc színes művészi képmelléklettel.

Ára kötve 15 K

Benedek Elek ifjúsági könyvei

VIRÁGOSKERT

Versék és történetek 6-12 éves gyermekeknek.

Sok képpel

Ára kötve 5 K

NAGYAPÓ MESÉL ÉVIKÉNEK

Vers, mesék 6-12 éves gyermekek számára.

Sok képpel

Ára kötve 5 K

SZIGETI VESZEDELEM

Történeti elbeszélés az ifjúság számára.

Képekkel

Ára kötve 5 K

SZÉKELY MESEMONDÓ

Mühlbeck Károly rajzaival

Ára kötve 3 K 50 fill.

HONSZERZŐ ÁRPÁD

Elbeszélés a honfoglalás idejéből.

Mühlbeck Károly rajzaival

Ára kötve 8 K

TOLDI MIKLÓS

Arany Toldi trilogiája nyomán az ifjúság számára.

Mühlbeck Károly rajzaival

Ára kötve 8 K

Rákosi Viktor ifjúsági könyvei

KISBÜRGÖZDTŐL VATERLÓIG

Regény Napoleon idejéből

Bér Dezső rajzaival

Ára kötve 6 K

OGLAN BÉG KINCSE

Regény a török hódoltság idejéből.

Moldván Béla rajzaival

Ára kötve 5 K 20 fill.

KEXHOLMI MÁRIA

Történeti regény az ifjúság számára.

Mühlbeck Károly rajzaival

Ára kötve 4 K 80 fill.

A BÉCSI DIÁKOK

Regény az 1848-iki bécsi forradalom idejéből.

Moldván Béla rajzaival

Ára kötve 5 K 60 fill.

EGY TUTAJ TÖRTÉNETE

Ifjúsági regény.

Gergely Imre rajzaival

Ára kötve 4 K 20 fill.

A CSÁSZÁROK SIRJAI

Történeti regény az ifjúság számára.

Linek Lajos rajzaival

Ára kötve 4 K 80 fill.

Megrendelhetők:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) R.-T.-nál
Budapest, VI., Andrassy-út 21. és minden hazai könyvkereskedésben.

51. SZ. 1914. (61. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, DECEMBER 20.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — — 20 korona.
Félévre — — — 10 korona.
Negyedévre — — 5 korona.

A «Világkrónika»-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldíj is eszotolandó.

MENÁZSI ÚTKÖZBEN. (A HÁTTÉRBE FELVONULÓ LOVASÁG). — Sztroky Kálmán felvétele.